

Başlarken

Mustafa Paçal 06.06.2013

Daha önce *Taraf* ve diğer bazı gazetelerin yorum sayfalarında yazılar yazdım.

Ancak bu yazı *Taraf* gazetesinde ilk köşe yazım.

Takdir edersiniz ki, ilk yazılar zor yazılar olur.

Benim içinde bu böyle.

Bu köşede daha çok ekonomi ve toplumsal sorunlar ve konular üzerine haftada bir yazmaya çalışacağım.

Ama bu siyasi gündem üzerine de yazmayacağım anlamına gelmiyor.

Haydi, hayırlısı diyerek, **Taksim/ Gezi**'den başlayalım.

Taksim Gezi Parkı eylemi, aslında Gezi Parkı'na **Topçu Kışlası** yapılması dayatması, bence bardağı taşıran son damla oldu. Başbakan'ın içinde bulunduğu ruh hâli, 2011 genel seçimlerinden sonra yeni dönemin kendileri için **"ustalık"** dönemi olduğunu açıklamasıyla başlamıştı. O günlerde herkes bu "ustalık" döneminin ne anlama geldiğini, geçmiş dönemlerle bakarak **"herhalde geçmişte olan kimi hataları"** bir daha yapmayacak olarak anladı.

Ama öyle olmadı.

Tam tersi geçmiş hükümet dönemlerinde yapmadıkları ile bizleri karşı, karşıya bıraktı. Başbakan hızla bir tek adamlık psikozu içinde davranmaya başladı. Yani Başbakan tek devlet, tek bayrak, tek millet söyleminin yanına bir de tek adamı eklemişti. Ve arkasında **"Türk tipi" başkanlık** talebi geldi.

Oysa 2002'den bu yana özellikle ekonomide ve demokratikleşme yolunda önemli gelişmelere imza atmış bir siyasi liderin kendisini böyle zor durumlara düşürmesi, kendisine pek yakıştırmıyordu.

Çünkü Türkiye'de demokrasinin önünde en önemli engel olan askerî vesayet son yıllarda tarihinde görülmedik biçimde geriletilmişti.

Anayasa ve yasalarda yeterli olmasa da önemli iyileştirmeler yine bu dönemde yapılmıştı.

Ekonomide yakalanan büyüme trendi, bunun dünyadaki ekonomik kriz sürecine rağmen sürdürülmesi, parmak ısırtacak cinsten önemli gelişmelerdi.

Ve barış/ çözüm süreci...

Erdoğan **"baldıran zehrini içmeye hazırım"** dedi.

Bu söz yıllardır süren kardeş kavgasının sona erdirilmesinde bir siyasi kararlılığın göstergesi oldu.

Hükümete-İmralı görüşmeleri sonucunda PKK sınırların dışına çekilmeye başladı. Silahlar sustu. Artık bölgeden cenazeler gelmiyor. Annelerin yüreğine su serpildi. Bu sürecin kuşkusuz en önemli siyasi aktörlerinden biri ve en önemlisi Başbakan Erdoğan oldu.

Bu umutlu genel gündemin yanı sıra Erdoğan, bir de kendine göre özel bir gündemi de bunun yanında sürdürüyordu.

Bu özel gündemde **Taksim camii** tartışması zaten vardı, buna bir de **Çamlıca'ya camii** tartışması eklendi. **AKM kapatılacak mı, yıkılacak mı, İnci Pastanesi kapatıldı, Emek Sineması yıkıldı**, helikopterden **yeni havaalanı** ve **yeni köprü**nün yeri seçildi, **Çılgın Proje** diye takdim edilen **Kanalet** projesi açıklandı, yeni köprüye **Yavuz Sultan Selim** adı verildi, **alkol düzenlemesi** ile yaratılan özel yaşama müdahale algısının yaratılması ve son olarak **Gezi Parkı** yıkılarak **Topçu Kışlası**'nın yapılacağı gibi uzunca bir özel gündemi vardı Erdoğan'ın.

E, ne var bunda, Başbakan arkasında **"kalıcı eserler"** bırakmak istiyor denebilir...

Evet, bence de bir başbakanın ülkesi için bu tür **"kalıcı eserler"** yapmak istemesi anlaşılır bir şey.

Ancak sorun bu eserlerin arkasında yatan zihniyette ve bu eserlerin yapılması için verilen kararların yönteminde bulunuyor.

Verilen kararların arkasında **"ecdat yadigarı, din-mezhep referansı"** zihniyeti ile tek adam tasarrufu bulunmakta, sorunlu olan da bu ve bunun tezahürleri zaten.

Nasıl mı?

Hem **medeniyetler ittifakı** için uluslararası bir rol oynamak ve hem de **"Taksim'de kilise varsa, camii de olacak"** demek, AKM'yi kamuoyu tadilatla bilirken, şimdi yıkılacağını söylemek, İnci Pastanesi'ni kapatmak, Emek Sineması'nı yıkarak AVM yapmaya karar vermek, önceden belediye otobüsünün rengi ne olsun, Şehir Hatları vapurları hangi model olsun diye soran bir belediyeceilikten, **"biz arkadaşlarla konuştuk, yeni köprü'nün adı Yavuz Sultan Selim olacak"** noktasına gelmek, çılgın proje Kanalet'i sosyo-ekolojik bir çalışma ortaya koymadan yapacağız diye açıklamak ve **göstericilere bir avuç çapulcu demek...**

Hayır, Sayın Başbakan hayır...

Yerel yönetim anlayışı bütün demokratik ülkelerde değişti, değişiyor. Yüzde 50 ile seçim kazanmak demek, her şeye tek başına karar verme hakkını, halktan almak demek anlamına gelmiyor.

Aksine kent yaşamını yakından ilgilendiren bu tür projelerde, kamuoyunun, STK'ların eğilimlerini almak ve bu eğilimler sonrası kararları oluşturmak, çoğulcu ve katılımcı yerel yönetim anlayışının temel özellikleri arasında yer almaktadır.

Şehirler ortak yaşam alanlarıdır ve alınacak kararlarda ortak alınmaya çalışılmalıdır.

Bunun anlamı şudur Sayın Başbakan, sabahın ilk saatlerinde Gezi Parkı'nı bekleyenlere, polis göndererek gaz sıkamak demek değil, oradaki göstericilere belediye başkanını göndererek, yapılmak istenenin ne olduğunu açıklamaktır. Ve onlarla uzlaşmanın yolunu aramaktır.

Sayın Başbakan, demokrasilerin kaliteleri, sadece çoğunluk haklarına bakılarak değil, aslında azınlık haklarına bakılarak ölçülüyor artık.

Sayın Başbakan, bu tek adamlık psikozundan lütfen çıkın, çoğunlukçu anlayışa dayalı ben yaparım olurcu yaklaşımı lütfen terk edin.

Çoğunlukçuluğun yerine çoğulculuk anlayışı ile davranın, tek adamlığın yerine katılımcı, modere edici bir anlayışla kararları oluşturun.

Bir ülkenin doğusunda barış, batısında çatışma olmaz. Bu dengesizlik olumlu giden barış sürecine de zarar verir.

Bu tür kent projelerinde “**benmerkezci**” tavrın, gerek barış sürecinde ve gerekse yeni anayasa sürecinde de olası sakıncalarını bir kez daha hatırlatmayı önemli görüyorum.

Türkiye, yıllar sonra hem toplumsal barışın sağlanmasında ve hem de demokrasi yolunda tarihsel bir fırsat yakaladı. Bu fırsatı hiçbir kimsenin siyasi hesaplarına ve kişisel egolarına kurban etmemesi gerekir. Bu kritik süreçte mümkün olduğu kadar daha fazla diyalog ve işbirliğine ihtiyaç duyulması kaçınılmazdır.

Başbakan Erdoğan şimdi daha kritik bir noktada duruyor.

Ya barıştan ve demokrasiden yana siyasi ve toplumsal çevrelerle daha fazla diyalog ve işbirliği yaparak bu tarihsel sürecin efsanevi siyasi lideri olacak, ya da çoğunluk bende diyen egosuna yenilerek, bu sürecin dışına düşmekle karşı, karşıya kalacaktır.

Karar kendisinin...

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gezinin ekonomi/politiği

Mustafa Paçal 13.06.2013

Türkiye'nin her alanda görünümü, Gezi eylemleri öncesi ve sonrası diye adeta iki döneme ayrılır bir duruma dönüştü.

Gezi eylemleri öncesi gündemin sıcak başlıklarına bakacak olursak, siyasi gündemi barış süreci, yeni anayasa tartışmaları, Suriye sorunu oluştururken, ekonomide uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları olan **Moody's** ve **S&P**'un Türkiye'nin kredi notunu “**yatırım yapılabilir**” seviyesine yükseltmesi konuşuluyordu.

Gezi eylemleriyle birlikte bu konular şimdi adeta gündemde düşmüş durumda gözüküyor.

Yani Gezi olaylarıyla birlikte siyasi ve ekonomik gündem değişmeye başladı ve gündeme ağırlıkla bireysel hak ve özgürlükler tartışması ve demokrasi sorunu girdi.

Dış basında Gezi olayları üzerinden verilen görüntü, özellikle ekonomide Türkiye üzerinde oluşan pozitif algının negatife dönüşmesini zorlamaya başladı.

Bu durum ekonomide mevsim nedeniyle öncelikle turizm sektörünü etkiledi.

TURSAB'ın açıklamaları da bu yönde, turizmde yüzde 30'un üzerinde rezervasyon iptali olduğu yönünde açıklamalar var. Cari açığın finansmanında, önemli kalemlerden bir olan turizm gelirlerinin (ki bu 4- 4,5 milyar civarında) olaylar sona ermezse, bundan olumsuz etkileneceği ortaya çıkmış durumda gözüküyor.

Diğer yandan, **Fitch'in "Gezi eylemlerinin ekonomiyi olumsuz etkileyebileceği"** açıklaması geldi. Fitch'in bu açıklaması ekonomik görünümün piyasalar tarafından daha dikkatli izlenmesine yol açtı. Hemen arkasında **Moody's** benzer bir açıklama yaparak durumun pekişmesine neden oldu.

Nitekim **İstanbul Borsası** endeksleri son günlerde ortalama yaklaşık yüzde 7- yüzde 10 arası düşüş kaydetti.

Bu trend, gelişmelere bağlı olarak düşebilir de, çıkabilir de. Borsanın bu durumunun ne olacağı, önemli oranda hükümetin Gezi eylemi karşısında bundan sonra alacağı tutuma bağlı. Diğer yandan ise borsanın hem yumuşak karnını ve hem de gücünü gösteren, borsada yabancı yatırımın yüzde 65'lik paya sahip olması ve Gezi sonrası bu payın yüzde 1 civarında düşmesi, piyasalar tarafından **"ihtiyatlı bir tepki"** olarak görülüyor.

Bir başka hareketlilik de döviz piyasalarında yaşanıyor.

Gezi eylemlerinin de etkisiyle döviz kurları yukarıya doğru hareketlendi. ABD Doları 1.90 civarında, yukarı doğru bir artış gösterdi. Bu arada Merkez Bankası tarihinin en yüksek döviz rezervine (yaklaşık 130 milyar USD) sahip olmasının verdiği rahatlıkla kur üzerinde etkili olabileceğini, yaptığı müdahaleyle gösterdi.

Ancak gezi eylemlerine ilişkin gelişmelere bağlı olarak, Merkez Bankası'nın bu durumu nereye kadar sürdüreceği tam belli değil.

Burada bir kritik yapacak olursak, Türkiye ekonomisi öncelikle cari açık yüzünden zaten sürdürülebilir yanı kırılgan bir ekonomiydi, Gezi eylemleri gibi sorunların ortaya çıkmasına bağlı olarak, ekonominin bu kırılgan yanı piyasaları yeniden tedirgin etmeye başladı.

Siyasi gündeme dönecek olursak; barış süreci ile yeni anayasa tartışmalarının yerini, nerdeyse hükümetin akıbeti tartışmalarına bıraktı.

MHP lideri Bahçeli'nin, 2014 martında yapılacak olan yerel seçimler ile erken genel seçimlerin birleştirilmesini önermesi ve seçim tarihinin belirlenmesini Başbakan'a bırakması bunun en açık işareti oldu.

Kılıçdaroğlu'nun Başbakan'a ve hükümete yönelik eleştirilerinin önceliğini artık Gezi eylemleri aldı ve son olarak Cumhurbaşkanı'na tansiyonu düşürmek için liderler zirvesini toplaması çağrısı yaptı.

BDP bu süreçte kendi içinde en tutarlı siyaseti izliyor. Bir yandan Gezi eylemleri üzerinden yükselen toplumsal gerilimin düşürülmesi için Başbakan'a ikazlarda bulunurken, diğer yandan da demokratikleşme konusunda adımların atılmasını zorluyor.

Evet, bu tablonun daha da kötüleşmesi veya iyileşmesi tamamen Başbakan'ın elinde bulunuyor. Başbakan ya Gezi eylemcileri, Taksim Platformu ile görüşerek, sorunun çözümü için bir mutabakat sağlayarak genel tabloyu iyileştirecek, ya da Ergenekoncular hariç, faiz lobisi gibi **"komple teorileri"**ne itibar ederek daha da kötüleştirecek.

Aslında ne kadar ironik bir durum, yani bir adam var ve bu adamın yalnız başına, koca bir ülkenin görünümünü böylesine etkiliyor olması için düşündürücü yanını oluşturuyor.

Bence değiştirilmesi gereken de bu, yani tek adam rejiminden, özellikle yerelde ve genelde yurttaşların karar süreçlerine özgürce katılacağı, AB standartlarında katılımcı, çoğulcu bir demokratik rejime geçilmesi ve bu

ihtiyacın karşılanması için de, ivedilikle yeni, demokratik bir anayasaya ihtiyaç var.

Yine Gezi eylemlerine dönecek olursak.

Ülkemizde demokrasi kültürü çok güçlü olsaydı Başbakan Taksim için acilen bir konferans toplanması çağrısı yapardı. Taksim platformu, kimi ilgili STK'lar, ilgili bakanlıklar, valilik, kaymakamlık, büyükşehir ve ilçe belediyeleri oturup yeniden Taksim'i tartışır ve bir ortak çözüm bulmaya yardımcı olurdu.

Herhalde **"ben değişmem"** demek, kendisine daha kolay geliyor.

Yazık...

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasi ve Gezi dersleri...

Mustafa Paçal 20.06.2013

Hepimiz bir demokrasi sınavından daha başarı ile çıkamadık herhalde.

Herhalde diyorum çünkü başarılı olmak için henüz zaman tükenmiş değil, istersek yeniden birbirimizi dinlemeyi ve anlamayı deneyebiliriz.

Denemeliyiz, çünkü günümüzde bütün gelişmiş demokrasiler bu tür fırsatları iyi değerlendirdiği için, daha güçlü iletişim ve etkileşim ortamları sağladıkları için, demokrasi kalitelerini yükselterek, örnek demokrasi durumuna gelmeye çalıştılar ve hâlâ çalışıyorlar.

Oysa Gezi eylemleri de bize pek çok açıdan demokrasi deneyimi için çeşitli iletişim ve etkileşim olanakları sundu.

Bunu anlayamadık...

Anlayamadık çünkü, demokrasi kültürümüz anlamamıza yardımcı olacak kadar gelişmiş değildi.

Gezi eylemlerinden çıkarılacak oldukça önemli demokrasi dersleri oldu ve bu durum hâlâ devam ediyor.

Öncelikle şehirlerde yerel yönetimlerin karar alma süreçlerinin, çoğulcu ve katılımcı yöntemlerle nasıl olabileceği konusunda, Gezi eylemleri parmağını gözümüze sokan örneklerle dolu olduğunu, yerel yönetimler olarak göremedik.

Göremedik ve kentine, çevresine, parkına sahip çıkmak isteyen sorumlu yurttaşların üzerine iletişim araçları ile değil, toplumsal müdahale araçları ile gittik.

Neden, çünkü devlet/ hükümet, sorunu bir komplo ve dolayısıyla bir güvenlik sorunu olarak algıladı.

Bu şuna tekabül ediyor: tarih boyunca **"üç kişi birarada ise"** güvenlik sorunu oluşmuştur diyen, bir devlet zihniyetinin hâlen geçerli olduğu demektir.

Bu arada ben olsam, validen İçişleri bakanı yapmam, psikoloji eğitimi almış bir uzmandan yaparım.

Niye, çünkü günümüz dünyasında yaşanan toplumsal olayların hemen çoğu, kitlelere güvenlik öncelikli tedbirlerle yaklaşımdan kaynaklanıyor. Halbuki işin psikolojik yanı dikkate alınsa, örneğin etkili iletişim kurulsa, güvenlik tedbirlerine çoğu zaman ihtiyaç kalmayabilir diye düşünüyorum.

Devam edelim; Gezi Parkı'ndan çıkan olaylar giderek çevreci bir eylem olmasının yanı sıra, polisin orantısı hesaplanamayan aşırı gazlı güç kullanması sonucu, Başbakan Erdoğan ve hükümete karşı protesto eylemlerine dönüştü.

Bu arada bazı kişi ve grupların saldırgan tavrına karşı polisin gerekli önlemleri almasını, akliselim sahibi herkes kabul etti.

Ancak polis yine de burada vandallarla, göstericileri karıştıran bir görüntü çizdi.

Bu görüntüler medya tarafından tüm dünyaya aktarıldı.

Bu ülkede bu polisin aşırı şiddet kullanması bir ilk değil, 1 Mayıs'tan ve diğerlerinden bunları anımsıyoruz.

Burada kritik olan durum şu; polis, olayların ve kişilerin üzerlerine giderken elindeki gücünü hangi oranda kullanıyorsa, bu onun amirlerinden aldığı emrin tonunu yansıtıyor demektir.

Güvenlik güçlerinin toplumsal müdahalelerde değiştirmesi gereken yanı da bu bence...

Amire, müdüre göre müdahale değil, insan haklarına uygun standartlarda müdahale yapılması, Gezi olaylarının öğrettiği başka bir konu oldu.

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri **Thorbjorn Jagland** Gezi eylemlerini değerlendirirken **"İnsan hakları ihlali hiçbir ülkenin iç sorunu olamaz"** dedi. Avrupa Parlamentosu (AP) Gezi eylemleri nedeniyle Türkiye'yi kınayan bir karar aldı.

Başbakan AP kararını tanımıyoruz diyerek rest çekti. Avrupa- Türkiye ilişkileri tam da yeni diyalog başlangıçları ve AB müzakerelerinde adım atılacağı sırada iyice gerildi.

Bu durumun etkilerini iki şekilde görmek lazım, birincisi Başbakan yeni anayasa ve demokratikleşme sürecini askıya alıyor demektir ki bu, doğrudan barış sürecini de olumsuz etkileyecek bir gelişme olacaktır ; diğeri ise, ekonomiye bu siyasi tavrın etkileri olumsuz yansıtacak demektir. Zaten büyüme oranlarında belli bir süredir devam eden durağanlaşma, **"duran adam ekonomisi"** olabilme riski taşıyabilir.

Halbuki Gezi eylemlerinin yarattığı kasvetli havayı dağıtmak için, Sayın Başbakan'ın **"Bana komplo kurdular, faiz lobisi saldırıyor, Batılı güçlerin oyunu"** gibi vehimlerden hızla sıyrılarak ve yedi düvelle kavgalı görüntüsünden çıkarak, Türkiye'nin gerçek gündemine geri dönmesi herkes tarafından beklenen doğru bir siyasi tavır olarak görülüyor.

Sayın Başbakan'ın Türkiye'nin gerçek gündemi olan, barış ve demokratikleşme ile ekonomide istikrarlı büyümenin sürdürülmesi konularına dönmesi elzem görünüyor.

Yeni anayasa süreci neredeyse gündemden düştü, Anayasa Uzlaşma Komisyonu fiilen görevine son vermiş durumda gözüküyor. Diğer yandan barış ve çözüm süreci konusunda özellikle BDP sürece ilişkin artan kaygılarını, bir an önce demokratikleşmede özellikle kültürel haklar ve özgürlükler alanında adımların atılmasını istiyor.

Artık Gezi Parkı bir memleket meselesi de olmaktan çıktı, dünyanın meselesi oldu. Gerek Gezi'ye Topçu Kışlası yapılması, gerek AKM'nin yıkılması bundan sonra **"ben yaptım olacak"** demekle olacak işler değil, artık bunları yargıya ve halka bırakalım.

Gezi eylemleri hepimize demokrasi dersleri verdi. Şimdi hepimiz için demokrasi ödevlerimizi yerine getirme zamanı...

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avrupa'ya karşı oryantalist diklenme...

Mustafa Paçal 27.06.2013

Başbakan'ın Avrupa Parlamentosu'nun (AP) gezi eylemleri nedeniyle vermiş olduğu **"kınama"** kararını **"tanımıyoruz"** açıklamasından sonra, AB Bakanı **Egemen Bağış**'ın **"AB'nin bize ihtiyacı var, bizim yok, onlara bak git oğlum diyebiliriz"** açıklaması, zaten fiilen donmuş olan Türkiye-AB ilişkilerinin iyice gerilmesine neden oldu. Başbakan'ın içindeki gerginliği giderek artıran **"kırıcı ve kışkırtıcı dili"** ve davranışından, bu sefer de Avrupa nasibini almış oldu.

Bu arada AB'den sorumlu bir bakanın, AB ilişkilerini böyle **"kahve ağzıyla"** gündeme getirmesi, AB işinin, bakan tarafından ne kadar hafife alındığını göstermesi bakımından hayli düşündürücü oldu.

Oysaki, İrlanda'nın dönem başkanlığı AB-Türkiye ilişkilerinin normalleşmesi için oldukça umutlu başlamıştı. Bu dönem en azından **"bölgeler politikası"** dosyasının müzakerelere açılması bekleniyordu. Ancak özellikle Almanya Şansölyesi **Merkel**, Başbakan'ın AP'nin kararına karşı almış olduğu tutumu **"kabul edilemez"** buldu. Şimdilik bir uzlaşma sağlandı ve dosyanın yıl sonunda da olsa müzakereye açılması sağlanmış oldu.

Bu arada yeri gelmişken, Türkiye-AB ilişkilerinin yakın geçmişine bir göz atmakta fayda var.

Türkiye-AB ilişkilerinde Aralık 1999, tüm ilişkiler tarihinde yeni bir başlangıca işaret ediyordu. Tarihsel olarak, iki farklı dinî inançtan gelen, ancak birbirine çok yakın bir tarihe sahip olan bu iki ayrı gelenek sahibi toplumsal ve kültürel yapılar, artık ortak bir hukuk dâhilinde birarada yaşamının bu ilk ciddi adımını atmış oluyorlardı. Ve Türkiye, AB'nin tam üyeliği için adaylık statüsünü, bu tarih itibarı ile elde etmiş oluyordu. **Turgut Özal** hükümetinin 1987 yılında AB'ye tam üyelik için başvurusu ile başlayan bu süreç, 1995 yılında **Tansu Çiller** hükümeti ile Türkiye-AB ilişkilerinde başka hiçbir ülkede uygulaması olmayan, ticarette Gümrük Birliği Anlaşması'yla ivme kazanması, ilişkilerin bu aşamaya gelmesinde yapıcı bir rol oynamış oldu.

Türkiye, AB ile tam üyelik müzakerelerine 3 Ekim 2005 tarihinde resmen başlamış oldu. Fakat bu tarihten önce 24 Nisan 2004 tarihinde, Annan Planı için Kıbrıs'ın her iki tarafında referandum yapılmıştı. Referandumda Türk tarafı yüzde 64 evet derken, Rum tarafı yüzde 75 hayır oyu vermiş ve Kıbrıs sorununun çözümü için bugüne değin hazırlanmış olan en kapsamlı barış planı suya düşmüştü. Bunun başlıca nedeni olarak da, AB'nin Kıbrıs Rum kesimini, 1 Mayıs 2004 tarihinde Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tam üyeliği alması hâlinde karşımıza çıkıyordu. Bu gelişmenin ardından AB, Türkiye'den Gümrük Birliği Anlaşması gereği, limanlarını Kıbrıs Rum kesimi için de açmasını talep etti. Türkiye buna bence kısmen haklı nedenlerle , hayır dedi. Bunun üzerine AB, Almanya ve

Fransa'nın da baskısıyla, ağırlıkta ekonomik ve sosyal konuları kapsayan sekiz temel başlıktaki dosyayı müzakerelere kapattı.

Ve bu durum AB-Türkiye ilişkilerinde bir kırılma noktası oluşturdu. Bir yandan Almanya ve Fransa'nın yani Merkel- Sarkozy, diğer yandan Türkiye, yani Erdoğan, Kıbrıs sorunu üzerinden işi bir anlamda karşılıklı güç gösterisine dönüştürdüler ve 2005 sonrası AB ve Türkiye ilişkileri bu nedenle, adeta soğudu ve 2010'dan sonra hiçbir dosya müzakerelere açılmadığı için, şimdiye kadar fiilen dondu.

Şimdi zaman AB'ye karşı oryantalist diklenmelerden ziyade, AB ölçülerinde, bir demokratikleşme için, yeni anayasa ve Kürt sorununun çözümü için atılan adımları güçlendirme zamanı...

AB'nin de Türkiye'nin tam üyelik kararı için radikal adımlar atması, hele şimdi oldukça hayati bir önem taşımaktadır.

Son günlerde Sayın Başbakan, Gezi olayları nedeniyle yapılan "**Türk baharı**" tanımlamalarına karşı, bunun AK Parti'nin 2002 kasımında seçimleri kazanmasıyla olduğunu söyleyeduruyor.

Aslında bir bakıma, Başbakan doğru söylüyor. AK Parti 2002'den 2005'e kadar AB ilişkilerinde olsun, demokratikleşme alanında olsun, önemli reformlara imza attı.

Son olarak Kürt sorununun çözüm için başlattığı "**çözüm süreci**" bunun tamamlayıcısı olarak değerlendirilmeli.

Ancak Suriye sorunu başlayan ve Gezi eylemleri ile devam eden süreç, tüm bu genel görünümü olumsuz şekilde değiştirdi ve geriye gittik.

Eğer Sayın Başbakan, Suriye ve Ortadoğu'da sorunların çözümüne "**yeni Osmanlıcılık**" ve "**Sünni**" eksenli yaklaşım havasının yarattığı algı ile bir bölge politikası sürdürmekte ısrar ederse;

Eğer Sayın Başbakan, Gezi olayları üzerinden toplumsal farklılıkların barış içinde birarada yaşamalarını zedeleyecek "**bitirimliği**" kullanmaya devam ederse;

Ve tabii ki Türkiye'de demokrasi dışı yöntemlerle hükümeti devirme hesabını yapan darbeci çevrelerin, Gezi eylemleri üzerinden bir darbe ortamı yaratma hesaplarından vazgeçmezse;

Ve eğer, muhalefet partileri ve STK'lar da, demokratikleşme ve çözüm sürecine açık bir destek vermezse,

Türkiye görünümü, her alanda şimdikinden daha da geriye gitme riskleri taşıyor.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Acı söz...

Mustafa Paçal 04.07.2013

AKP'nin veya daha doğrusu Erdoğan'ın, demokratikleşme, yeni anayasa ve Kürt sorunun çözümünde "**güvenilir bir siyasi aktör**" durumunda olup olmadığı, Gezi eylemleri ve yeni olarak da Lice olayı ile yeniden

sorgulanmaya neden oluyor.

Bu seferki “**güven sorunu**” tartışması, eski tartışmalarla mukayese edilemeyecek şekilde daha sarsıcı bir kapsamda yapılıyor.

Dün Erdoğan veya AKP üzerinden, demokratikleşme umudu olan çok sayıda aydın, ve kimi siyasi çevreler de bu tartışmalara katılarak “**eskiden daha az umutvar olduklarını**” nedenleriyle anlatmaya çalışıyorlar.

Ancak AKP çevreleri ısrarla bu tartışmalarda, özellikle nesnel görüşte olanları, kendi yanlarına almaya zorlayan bir üslupla, baskıda bulunuyorlar.

Dün ve her zaman, AKP’nin bugüne kadar yaptığı doğrularına doğru, yanlışlarına yanlış diyen çevrelerden bahsediyorum.

Bu çevreleri, Gezi olayları ve son olarak Lice olayı üzerinden getirmiş oldukları eleştirilere karşı hiddetli bir şekilde “**düşman**” gibi tanımlayarak hiç de alicenap olmayan bir davranış sergiliyorlar, ve olan bitenler karşısında kendi maksatlı körlüklerini bu çevrelerden bekleyerek de bir o kadar etik davranmıyorlar.

Olay ve konu ne olursa olsun “**göz ekranı**” içine girenleri, neyse öyle görmek ve yorumlamak gibi bir vicdani ve ahlaki duruş sahibi bu kişi ve çevreleri AKP sanki kaybetmeyi göze alıyor.

AKP ve Erdoğan şimdi de bunu yapmaya çalışıyor.

Oysaki ne demiş atalarımız, “**dost acı söyler**”. Şimdi olanlardan Erdoğan ve herkes için çıkarılması gereken ders, “**nereye gidiyoruz ve aslında nereye gitmeliydik**” sorusuna inandırıcı ve reel bir yanıt vermektir.

Evet, acı söyleyecek olursak, Sayın Başbakan; Gezi olaylarının bu duruma gelmesine sizden başlayan hatalar zinciri yol açtı.. Daha sonra darbeci çevrelerce tırmandırıldı.. Diyalog ve işbirliği ile çözeceğiniz sorunu, aşırı şiddet kullanarak çözmeye çalıştınız ve provokasyonlara davetiye çıkardınız. Barış sürecine “**anadilde eğitim yok**”, “**seçim barajı düşmeyecek**”, “**son PKK’lı gidene kadar gelişme olmayacak**” demekle katkı yapmıyorsunuz, aksine sorunun çözümü için oluşan güven algısını yıpratıyorsunuz. Anayasa Komisyonu çalışmaları için “**masayı devirmekle**” yeni anayasa ihtiyacını ortadan kaldıramamakla birlikte, demokratikleşme beklentilerini tembelleştiriyor ve toplumu avutmaya çalışıyorsunuz.

Erdoğan’ın yeni, demokratik anayasa konusunda sonuç almak için, artık yeni bir süreç başlatması gerekli, bu hem demokratikleşme, Kürt sorunu için ve hem de AB sürecinin ilerlemesi için yaşamsal önemde bir sorun durumunda.

Yeni anayasa sürecinin Meclis’te işbirliğine açık olan parti veya partilerle başlatılması “**örneğin BDP ile birlikte sürdürülmesi**” 2015 genel seçimlerine, yeni anayasa, yeni Siyasi Partiler Yasası ve Seçim Yasası ile gidilmesi hedeflenmelidir.

Diğer yandan Gezi olayları üzerinde bir darbe ortamı sağlanarak, Meclis’i kapatmak ve hükümeti düşürmek hesapları olan cuntacılara ne demeli...

Bu çevrelerde AKP ve Erdoğan karşıtlığı, klinik vaka derecesinde bir körlük hastalığına dönüşmüş durumda, Gezi olaylarının hiçbir yanının eleştirilmesine tahammül göstermiyorlar.

Örneğin provokatif hareketler derken, camide bira içilmesi, türbanlı kadına saldırı gibi kurmaca olanları demiyorum, yakıp yıkmaları hiç görmek istemiyorlar. Bu çirkinliklerin Gezi eylemleri içindeki yeni nesil eylemcilerin vermek istediği mesajlarla hiçbir ilgisi yoktu.

İnsan olarak, keşke, bu iki taraflı şiddet görüntüleri, Gezi'nin vermek istediği barışçı, çevreci ve demokratik mesajı sansürlemeseydi diyorum.

Gezi'deki yeni nesil eylemcilerinin etrafını sarak, oraya dükkân açan bu eski nesil "**devirmeci**" çevreler de, AKP'den pek farklı olmayacak şekilde, olaylar üzerinden bir "**artık işler kötü gidiyor**" algısı yaratarak, geçmişte olduğu gibi kaotik bir ortam yaratmak ve sonra da yönetime el koyulması gibi hayaller görmemizi istiyorlar.

Evet, AKP'nin, Erdoğan'ın yanlışları, hataları var diye, bunun karşılığı olarak, darbeci çevrelerin özlemleri gerçekleşmemeli. Buna Türkiye'nin yakın zaman tarihini bilen her insan karşı çıkmalıdır.

Sonuç olarak;

Her iki yaklaşımın da ortak yanı, Gezi üzerinden ortaya çıkan toplumsal enerjiyi kendi siyasi hesabına doğru konsolide etme eğilimi taşımasıdır, bu bir pragmatik davranış sorunu olarak karşımıza çıkıyor.

Oysaki, Türkiye'nin Gezi üzerinden böyle siyasi çıkarlara dayalı, pragmatik günlük hesaplara hiç ihtiyacı yok, ama yeni bir demokratik anayasaya, barış sürecinin bir kazaya uğramadan tamamlanmasına ve bunlarla birlikte toplumsal refahın adil şekilde sağlanmasına hayati derecede ve daha fazla ihtiyacı var.

Gerçek gündem de bu zaten...

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Camp David darbesi mi

Mustafa Paçal 11.07.2013

Ortadoğu satrancının, şahı değilse de bile, veziri olan Mısır'da, bir yıllık demokrasi baharının arkasından, yeniden otoriterliğin kışına girildi.

Mısır Ordusu darbe yaptı ve seçilmiş Cumhurbaşkanı Mursi Ordu tarafından görevden alındı, yerine Anayasa Mahkemesi Başkanı getirildi.

Bu bir askerî darbedir.

Mısır'daki askerî darbe, Tunuslu genç **Buoazizi**'nin geçimini sağlamak için seyyar satıcılık yapması engellenince 17 Aralık 2010 günü kendisini yakarak, intihara kalkışması ile başlayan "**Arap Baharı**" sürecinin sonu olduğu anlamına mı geliyor, yoksa bu sürecin Arap coğrafyasındaki, baskıcı monarşik yönetimlerin, bu gelişmeyle birlikte yıkılacağı ve yerine "**demokrasi**" gelecek anlamına mı geliyor bunu zaman gösterecek diye düşünüyorum.

Mısır'daki askerî darbe, bölgede yaşayan herkes için adeta bir mesaj kaynağı oldu.

Bu darbenin, bölge dengeleri ve siyaseti üzerine etkisi uzun süre hissedilecek ve tartışılacaktır.

Batı için bölge siyasetinin ve dengelerinin kare ası durumunda olan Mısır, Türkiye, Suudi Arabistan ve İsrail dörtlüsünün temelleri, ki bu dörtlünün oluşmasında en önemli adımlardan birisi , İsrail ile Mısır arasında 1978 yılında **Menahem Begin** ve **Enver Sedat** tarafından imzalanan **Camp David Anlaşması** ile atıldı.

Ve bugüne kadar birbirlerini, bölgesel sorunların çözümünde tamamlayan bu ülkelerin aralarında kurdukları bölgesel işbirliği... Özellikle Sayın Başbakan'ın Davos'taki "**one minute**" olayı ve sonrasında **Mavi Marmara** eylemi... Mısır'da **Hüsnü Mübarek**'in otuz yıllık diktatörlüğüne son verilmiş olması... **İhvan**'ın seçimleri kazanması...

Mısır- İsrail ilişkilerinin geçmişten farklı olarak soğuması, bu dörtlünün bölgesel siyasetteki etkinliğini zayıflattı.

Bu yapılanma karşısında, İran ve Şii eksen, bölge siyasetinde Irak, Lübnan ve Filistin, Suriye üzerinde geçmişten beri zaten etkili idi.

Şimdi Batı açısından, Türkiye'den sonra, Mısır'ın da İsrail ile ilişkilerinin zayıflaması bölge siyaseti için daha fazla sürdürülebilecek bir durum olmayabilir diye bakarak, Mısır'daki darbeyi içerideki siyasi dengeler üzerinden olduğu kadar daha çok da, bölgesel siyaset dengelerinin yeniden kurulması ve güçlendirilmesi olarak görmek gerekiyor.

Nitekim son olarak Beyaz Ev sözcüsü, yaptığı basın toplantısında, "**Mısır'da yapılan askerî müdahaleye neden darbe demiyorsunuz**" sorusuna karşı, mealen "**karmaşık bir durum, böyle bir karara varmada gereksiz şekilde acele etmek, ulusal güvenlik çıkarlarımıza uygun değil**" dedi.

Onun için Mısır'daki askerî darbeye "**Camp David darbesi**" denir mi bilemiyorum, ama işin bu yanını önemli görüyorum.

Mısır'daki darbe koşulları daha ne kadar sürdürülebilir ve bunu kestirmek pek mümkün gözükme de, askerî cunta seçim takvimi dâhil bir çıkış yolu önerisi ortaya koymuş durumda, ancak bunun taraflar arasında destek görmesi beklenmiyor. Örneğin İhvan bunun bir dayatma olduğunu, Mursi'ye görevinin iade edilmesini talep ediyor. Selefiler henüz bir karara varamadıklarını açıkladı.

Türkiye, Mısır'da yapılan askerî darbenin kendi kamuoyunda en fazla tartışıldığı ülke durumunda bulunuyor.

Kimi çevreler, "hükümetin bundan ders çıkarması gerekli" diyen tehditvari açıklamalar yapıyor. Bu açıklamalara karşı çıkmak ve darbeci çevrelere karşı ortak bir kararlılık içinde olmak gerekiyor.

Ancak Türkiye siyasi gündemini oluşturan çözüm/barış süreci, yeni anayasa, Gezi olayları, Suriye sorunu ve Mısır'daki darbe gibi konularla, ekonomi gündemini oluşturan FED kararları ve onun tetiklediği döviz kurlarında yukarıya doğru hareketlenmeler ile ekonomide büyümenin yavaşlaması dâhil, amiyane tabirle "**her derde deva**" olan çıkış yolu demokratikleşmeden geçiyor.

Demokrasi kalitesini yükseltmeyen bir Türkiye, Kürt sorununu çözemez. Ortadoğu'da etkili bir siyasi güç olamaz. Ekonomide istikrar ve büyümeyi sürdüremez.

Son olarak demokratikleşmenin acil gereği olan yeni anayasa çalışmalarında, TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek'in Meclis'te grubu bulunan dört siyasi parti liderlerini ziyaret etmesi ve liderlerin ortak görüşünün komisyon çalışmalarının devam etmesi yönünde olması ile arkasından Meclis'in çalışmalarını 14 temmuza kadar uzatmaya karar vermiş olmasını hayra yormaya çalışalım.

Mısır'da darbe oldu, Suriye'de iç savaş var, Irak halen karışık, İran'da istikrar yok, İsrail-Filistin sorunu sürüyor, Afganistan'ın ne olacağı halen belli değil.. bu tabloya sahip bir coğrafyada olan Türkiye, bu coğrafyanın her

türden değerlerine saygılı olarak öncellikle kendi demokrasi sorununu çözemezse, bölge sorunlarının çözümünde etkili bir ülke olamaz diye düşünenlerdenim.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

#direnyenianayasa

Mustafa Paçal 18.07.2013

Dünyada askerî darbe sonucu yapılan ve otuz bir yıldır yürürlükte olan, kaç tane anayasa var, ya da var mı bilmiyorum ama Türkiye’de 82 anayasasının hâlen yürürlükte olduğunu biliyorum.

Bu durum bizi demokrasi ile yönetilen diğer ülkeler arasında, demokrasisi “**kısmen**” gelişmiş ülkeler arasına koyuyor.

Türkiye “**demokrasi özürlü**” bu durumdan, 82 anayasasında bugüne kadar on yedi kez değişiklik yaptığı hâlde yine de kurtulamadı.

Yeni anayasa tartışmaları otuz yıldır zaman zaman yükselen bir tartışma ortamı dâhil, siyasi gündemden hiç düşmeyen bir seyir izledi.

Bu tartışmalar nedeniyle farklı tarihlerde, çeşitli siyasi ve toplumsal ihtiyaçlar gözönünde bulundurularak kimi anayasa değişiklikleri yapıldı.

Yapıldı da ne oldu? Türkiye’de siyasi rejim demokratik hâle mi geldi?

Koca bir hayır...

Bu baskıcı 12 Eylül anayasal rejiminin, yakın tarihte en büyük acısını AK Parti yaşadı.

Daha dün gibi, 2008 yılında dönemin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, AK Parti’nin “**laikliğe aykırı fiillerin odağı hâline geldiği**” iddiasıyla kapatılması ve aralarında Recep Tayyip Erdoğan ve Abdullah Gül’ünde bulunduğu 71 partili için beş yıl süreyle siyaset yasağı getirilmesi için Anayasa Mahkemesi’ne (AYM) başvuruda bulunmuş ve AYM bu başvuruyu kabul etmişti.

AYM yapılan yargılamadan sonra hukuki anlamı çok tartışılan bir kararın altına imza atmıştı.

Bu karara göre AK Parti’nin laikliğe karşı fiillerin odağı olduğu mahkeme kararı ile kabul görmüş olmasına rağmen, partinin kapatılmasına değil, ceza olarak Hazine yardımının kesilmesine karar vermişti.

Yani AYM kararı ile “**bana göre laiklik karşıtı parti durumundasın ama bunu başının üzerinde ‘Demokles’in kılıcı’ gibi sallanmaya bırakıyorum ve ‘bir gün’ lazım olur diye yedekliyorum**” demek istedi.

Ordunun 27 Nisan e-muhtırasını ve arkasından bu “**yargı muhtırasını**” atlatmış olan bir başbakan bunları unutmış gibi, Anayasa Uzlaşma Komisyonu’nun (AUK) 48 madde üzerinde varmış olduğu mutabakatı “**gelin**

bu maddeleri Meclis'te kısa sürede geçirelim" demesinin ne anlamı olabilir; üstelik Mısır'daki askerî darbenin sıcaklığını koruduğu bugünlerde...

Bence hiçbir anlamı olmaz.

Diğer yandan, AUK'un, üzerinde mutabakat sağladığını söylediği maddelere bakıldığında ise bu maddelerin hiçbiri devletin demokratikleşmesine yönelik içerikte olan maddeler de değildir.

AUK'un üzerinde mutabakat sağladığı maddeler Meclis'ten geçer ve yasalaşırsa, bırakın yeni bir demokratik anayasa yapmayı, 82 anayasası üzerinde yapılan on yedi değişiklik gibi, bunun da on sekizinci değişiklik olmasından öteye bir anlamı olmaz.

Herhalde biz anlatamıyoruz.

Bize yepyeni, demokratik bir anayasa lazım. AK Parti, yeni anayasa için BDP ile mutabakat sağlayarak ki öylesi olası gözüküyor , bunu bir an önce Meclis gündemine getirmeli, bu tür palyatif düzenlemelere itibar etmemeli, ipe un sermeye çalışmamalıdır.

Yeni, demokratik anayasa demek, halkla birlikte ve onların önerilerinin kabul edildiği ve desteği ile yapılan bir anayasa demektir.

Ancak böylesi bir anayasa demokratik ve sivil anayasa olabilir.

Eğer böyle yapmasalardı, ne İspanya Franco faşizminden, ne Güney Afrika beyaz azınlık (Apartheid) ırkçı rejiminden, ne Polonya Sovyetik baskıcı düzenden kurtulabilirdi.

Türkiye, Cumhuriyet tarihi boyunca sürmüş olan askerî vesayetten, ancak baştan aşağı yeni, evrensel ölçülerde demokratik ve sivil bir anayasa yapabilirse kurtulabilir.

Yok, biz bunu yapmayalım da, TSK İç Hizmet Kanunu'nun 35. maddesini yeniden düzenleyelim dersiniz, bu değişiklik önemli ama yetmez, bu sizi askerî vesayetten ve bir askerî darbe olması ihtimalinden de kurtarmaz.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ucuz emek ekonomisi

Mustafa Paçal 25.07.2013

Türkiye ekonomisi Kasım 2000 ve hemen arkasından Şubat 2001'de ekonomik krizlerle üst üste sarsıldıktan sonra, Ecevit hükümeti 2002 yılında IMF ile yeni bir stand-by anlaşması daha yapmak zorunda kalmıştı.

İşte bu anlaşmanın hemen arkasından 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan genel seçimlerde, AK Parti, yüzde 37 oy olarak tek başına hükümeti kuracak çoğunluğu elde etti.

AK Parti hükümeti, genel olarak ekonomiyi bir önceki hükümetin IMF ile yapmış olduğu anlaşma çerçevesinde yönetmeyi tercih etti.

2002 sonrası küresel ekonomide bir yandan rekabet artarken, diğer yandan da para bolluğu yaşanıyor.

Türkiye ekonomisinin göstermiş olduğu **“ihracata dayalı büyüme performansı”** bunlara eklenince, her çeyrekte ortalama yüzde 4-5 büyüyen bir ekonomi ortaya çıkmış oldu ve yaklaşık üç yüz milyar dolar büyüklüğe sahip olan Türkiye ekonomisi, 2012 yılında sekiz yüz milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaştı.

Kişi başı milli gelir ise dört bin dolardan, günümüzde yaklaşık on bin dolara yükselmiş oldu ve makro ekonomideki bu pozitif gelişmeler sonucu, Türkiye IMF borç defterini bu yıl içinde kapatmış oldu.

Bugün Türkiye ekonomisi, Avrupa’nın altıncı, dünyanın ise on yedinci büyük ekonomisidir.

Ancak bu büyüyen ekonominin, emek ve toplum üzerine etkilerine baktığımızda, bunların aralarında doğru bir orantı olmadığını görmekteyiz.

Türkiye ekonomisi dünyanın on yedinci büyük ekonomisi olduğu hâlde, BM İnsani Gelişmişlik Endeksi’nde 90. sırada bulunmaktadır.

Yine küresel ekonomik rekabet açısından altmışlı sıralarda bulunan Türkiye’nin bu durumunun açıklanmasının çoklu nedenleri olmasına rağmen, en bilinen nedenlerinin başında, hukuk düzeni, öz kaynak ve eğitim altyapısının yetersizliği göze çarpıyor.

Görüldüğü gibi, Türkiye ekonomisinin makro göstergelerine bakıldığında pozitif olan durum, sosyal göstergelere bakıldığında oldukça değişmekte; örneğin hâlâ yoksulluk sınırında yaşayan on bir milyon yurttaşımızın bulunduğu gibi...

Diğer yandan gelir adaletine bakıldığında Türkiye’nin Gini katsayısında 0 noktasına doğru bir iyileşme görülmektedir. Yani alt ve orta gelir gruplarında sınırlı iyileşmeler olmasına karşın, en alt gelir grubuyla en üst gelir grubu arasında sekiz kat gelir farkının olduğu gerçeği uzun yıllardır hemen hiç değişmedi.

Yine işletmelerin ücret, ciro, verimlilik artış oranlarını karşılaştırdığımızda ve ciro ile verimlilik artış oranları ile ücret artış oranlarını mukayese ettiğimizde, genel olarak ücretlerin, ciro-verimlilik artışlarına göre yüzde 10 ile yüzde 15 arasında değişen oranlarda geride kaldığı gözlenmektedir.

Bir de buna çalışanlar açısından, sendikal hak ve özgürlüklerinin kullanılmasının, (SGK kayıtlarına göre yaklaşık 12 milyon çalışanın ancak yüzde 4’ü sendika ve toplu iş sözleşmesi hakkını kullanabiliyor) en azından ILO (Dünya Çalışma Örgütü) ölçülerine göre daha sınırlı olduğunu eklersek, bu farkın önümüzdeki yıllarda daha da açılacağını tahmin etmek için kâhin olmaya gerek olmadığı kanısındayım.

İş güvenliği rakamları çok daha kötü. Kayıtlı olan yıllık yaklaşık yetmiş bin iş kazası sonucunda, her altı saatte, bir işçi hayatını kaybetmekte, kayda girmeyen iş kazalarıyla bu rakamlar daha da vahim boyutlara ulaşıyor.

Böyle bakıldığında, parlak gibi görünen Türkiye ekonomisi, bu gerçekler karşısında matlaşıyor.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni olan ‘demokratik ekonomi’

Mustafa Paçal 01.08.2013

Dünyada 90'lı yıllarla birlikte farklı ve yeni bir döneme girildi. Bu durumun ortaya çıkmasını genel olarak ABD ve SSCB arasındaki '**Soğuk Savaş**' döneminin sona ermesi ile açıklıyoruz.

Evet, ABD ile SSCB arasında İkinci Dünya Savaşı sonrası başlayan ve kırk beş yıl süren '**Soğuk Savaş**' sona ermişti, ancak bu durum yaşamın diğer alanlarında yeni savaşların başlangıcının da habercisi oluyordu.

'**Soğuk Savaş**' döneminin bastırılmış ne kadar siyasi, sosyal sorunları varsa birer birer ortaya çıkıyordu. Özellikle milliyetçilik ve mikro milliyetçilik adeta hortlamış, bölgesel savaşlar ortaya çıkmıştı.

Bu gelişmeler ulus-devlet yapılarını sarsmaya başlamıştı.

Bireysel hak ve özgürlükler ile merkezî ve otoriter devlet organizasyonlarından, ademimerkeziyetçi, yerel yönetim yapılarının güçlendirilmesi talepleri yeni bir demokrasi arayışının işaretleri ile doluydu. Süreç öyle de gelişti ve gelişmeye devam ediyor.

Günümüzde Latin Amerika ülkelerinden başlayan demokratikleşme süreci, tüm dünyayı etkisi altına almış durumda ve kendisini daha fazla hissettiriyor.

Sıcak gündem olduğu için söylüyorum.

Türkiye'de Kürt sorununun çözümü sürecini, Mısır'da ve Suriye'de yaşananları, demokratikleşme sürecinin bir parçası ve arayışı olarak görmek gerekiyor.

'**Soğuk Savaş**'ın bitmesiyle ortaya çıkan küreselleşme, özel olarak üretim, ticaret ve ekonomi alanlarında çok daha fazla etkili oldu.

Bu alanlarda rekabet, tarih boyunca görülmedik boyutlara ulaştı.

Bilgi tüm faaliyetlerin en temel ve en değerli girdisi durumuna geldi. Bilgi son model teknolojik gelişmeleri de beraberinde getirerek, başta üretim teknolojilerinin yenilenmesi olmak üzere, iletişim teknolojilerini geliştirdi ve bireyselleştirdi. Günümüzün akıllı telefonları, hemen tüm hayatımızın vazgeçilmez bir parçası oldu. Bilgiye internet üzerinden erişim hem kolaylaştı, hem de kendi içinde tehlikeli riskleri de birlikte getirdi. Buna rağmen bilgiye erişim kolaylaştı.

Bu gelişmelerin ekonomik alanda yarattığı sonuçlar ise daha baş döndürücü bir hâl aldı.

Hemen tüm dünya ekonomileri iç içe geçti. Yerli sermaye, yerli malı gibi geçmişteki tanımlar artık anlamsız kaldı. Üretim süreçleri parçalı duruma geldi, yani hem aynı ülke içinde ve hem de diğer ülkelere bölünen bir üretim yapısı ortaya çıktı. Bu durumu rekabetin küreselleşmesine bağlı olarak, maliyet, ulaşım ve etkin olma gibi nedenler ortaya çıkardı.

Bu şartlarda niteliksiz emek, üretim süreçlerinden çıkmaya başladı. Rekabet ve teknolojinin yaratıcı ve nitelikli emeğe olan ihtiyacı arttı ve artmaya devam etti.

Bu arada neo-liberal ekonomik uygulamalar sonucu sendikalar geleneksel manifestolarını değiştiremedikleri için zayıfladılar. Küresel ekonomik rekabet içinde, şirketler ve emek küreselleşti, buna karşı sendikal yapıların küreselleşmesi aynı hızda devam edemedi, edemediği gibi neredeyse "**milli tip sendikacılık**" korunmaya çalışıldı.

Küresel ekonomik rekabet ve neo-liberal politikalar sonucunda insan emeği ve çevre üzerinde baskılar daha fazla arttı. Kurlsız, kaçak çalışma oranları yükseldi. Taşeron işçiliği yaygınlaştı. Gelir adaleti daha da bozuldu. Sendikalaşma oranları tüm dünyada düştü.

Böyle baktığımızda, siyasi alanda demokratikleşme nasıl ilerliyorsa, ekonomik alanda da demokratikleşme ister istemez gündeme gelecektir.

Bu konuya devam edeceğiz.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokratik ekonomi yönetimi...

Mustafa Paçal 08.08.2013

Demokratik ekonomi ya da ekonominin demokratikleşmesi, dünyada üzerinde çokça tartışılan bir konu henüz olmadı. Hele bizim gibi siyasi demokrasi ve devletin demokratikleşmesi gibi sorun stokları birikmiş ülkelerde bu konunun fazlaca gündeme gelmemesini normal karşılamak gerekir.

Ancak yine de demokratik ekonomi tartışmalarını böyle de olsa elden bırakmamak, siyasi demokrasinin gelişmesi ve güçlenmesi için de, gündemden düşürmemekte fayda görenlerdenim.

Zira idari ve siyasi yönetim yapımızın oldukça merkezî olduğu ülkemizde, ekonomik kararlar bundan daha da merkezî ve kapalı bir yönetim yapısı içinde ele alınıyor.

Örneğin 2013 yılı merkezî yönetim bütçesi, Sayıştay raporlarının bile Meclis'e gelemmediği bir durumda yürürlüğe konuldu. Hakeza Kamu İhale Kurumu, neredeyse kamu ihalelerini sadece izleyen, müdahale edemeyen bir kurum hâline getirildi. Askerî harcamalar ise içler acısı; hangi silahı, askerî aracı veya savaş uçağını neden veya hangi ihtiyaçtan dolayı aldığımızı bilmek kamuoyu için tamamen bir kozmik nokta durumunda bulunuyor.

Yerel yönetim bütçelerinin oluşturulması ve ihalelerin ve harcamaların yapılması, her türlü sivil ve siyasi katılıma kapalı ortam ve çıkar ilişkileri içinde kararlaştırılması ayrı bir sorun alanı.

Şirket ve bankaların, bütçelerini, dağıtacakları kârları kapalı yönetim yapıları içinde almaları ve karar süreçlerinin, esas patron ve CEO'lara doğru daralan, dışarıya doğru kapanan bir karar düzeneği içinde olması, zaman içinde şirket krizlerine ve hatta küresel ekonomiyi etkileyen krizlere de neden olabiliyor.

İşte sarsıcı bir örnek: 2001 yılı başlarında ortaya çıkan **Enron skandalı**. Amerikan enerji devi Enron şirketinin denetimlerini yapan, **Arthur Andersen danışmanlık ve denetim şirketinin**, yapmış olduğu denetimlerin raporlarını ilgili bakanlıklara vermeyerek imha etmesi ve sonrasında bu rapordaki kimi bilgilere göre şirketin sahte ortaklarının ortaya çıkması ve hatta şirkette çalışan kadınlar arasında kimin daha "**seksi**" olduğuna varıncaya kadar bilgilerin ortaya dökülmesinin sonuçları oldukça ağır oldu.

Enron ve Arthur Andersen şirketleri battı. Amerikan muhasebe standartları tartışmalı duruma geldi.

Ve en önemlisi bu olaydan sonra Amerikan şirketlerine olan güven, ciddi şekilde sarsıldı. Bundan daha da önemlisi ABD’de başlayan, 2008 yılı finansman krizine, Enron skandalıyla başlayan sürecin neden olduğu neredeyse kanıtlandı.

Son olarak AB’de, özellikle Euro Bölgesi’nde yaşanan ekonomik krizlerin de en önemli nedenlerinin başında bu gelir. Örneğin Yunanistan’da siyasi demokrasi gelişmiş olsa da, ekonomi yönetimleri demokratik olmadığı için sorunlar yaşandı ve hâlâ yaşıyor.

Diğer yandan kimi meslek kuruluşları, sendikalar, vakıflar ve dernekler için de, ekonomi veya bütçenin yönetimi diğerlerinden pek farklı değil.

Bu kurumların gelir ve giderleri ile bütçe harcamaları, ağırlıkta kurum başkanı veya nadiren yönetimin yetkisi dâhilinde yapılmakta, kurum üyelerinin bırakın karar süreçlerine aktif katılımını, çoğunun olan bitenden haberi bile olmamaktadır.

Bir diğer ifade ile söyleyecek olursak, ekonomi içindeki yeriniz nerede olursa olsun, işinizin veya paranızın emin ellerde ve rasyonel biçimde yönetilip yönetilmediği konusunda endişeleriniz bugünkü yönetim yapıları ve karar alma biçimleri demokratik olmadığı sürece, ortadan kalkmayacak demektir.

O hâlde, paranın, harcamanın olduğu, bütçelendirmenin ve ihalelerin yapıldığı yer neresiyse orada, hak sahiplerine şeffaflık, katılımcılık ve çoğulculuğun sağlanması ile alınacak kararlara katılması demokratik ekonominin ve ayrıca siyasi demokrasinin gelişmesi ve güçlenmesi için zorunlu bir yönetim yöntemi olmalıdır.

Herkese iyi bayramlar dilerim.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşçiler Aşk Gemisi’nde ölünce...

Mustafa Paçal 15.08.2013

Aslında işçi ölümleri, 80’li yılların ünlü tv dizisi *Aşk Gemisi*’ne mekânlık yapmış olan bir gemide olmasaydı, bu işçi ölümlerinden de kamuoyunun bilgisi olmazdı.

Olmazdı çünkü, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kayıtlarına göre **2012 yılında 1,5 milyon işyerinde, yaklaşık 75.000 iş kazası meydana geldi**, (yalnız bu sayılara kayıtlara girmeyen kazaların ve işçi ölümlerinin sayısı dâhil değildir) ve **bu kazalarda ortalama günde dört işçi hayatını kaybetti** ve bundan hiçbirimizin haberi bile olmadı.

Bu nedenle iş güvenliği sorununda, genel duruma bir göz atmanın yeniden olanağı doğmuş oldu.

Türkiye, iş güvenliği alanında, Avrupa’nın en kötüsü ve Dünya İş Güvenliği Endeksi’nde ise 80’li sıralarda gezen bir ülke durumunda bulunuyor.

Ayrıca ILO (Dünya Çalışma Örgütü) verilerine göre **Türkiye iş kazalarında, Hindistan ve Rusya’da sonra dünyada 3. durumda bulunuyor**. Hindistan ve Rusya, ekonomi otoriteleri tarafından iki binli yılların büyüyen ve yükselen ekonomileri arasında gösteriliyor, Türkiye’de öyle.

Ancak işin bu tarafından bakıldığı zaman bu ülkeler hiç de öyle gözüküyor.

Burada akla gelen bir soru şu, **alışanlar için güvenli ve sağlıklı bir iş ortamı sağlayamayan ekonomiler nasıl sürdürülebilir olabilir ki?**

Yine ILO verilerine bakacak olursak, dünyanın genelinde de iş güvenliği sorunu oldukça kötü ve kötüye gidiyor.

Dünya genelinde her gün yaklaşık bir milyon iş kazası olmakta, bu kazalar sonucunda günde 360 işçi yaşamını yitirmekte, bir de iş kazalarının yarattığı ekonomik kayıplar var ki, bu kayıplar dünya GSMH'nın yüzde biri ile yüzde dördü arasında değişiyor.

Bir diğer ifade ile söyleyecek olursak, dünya ekonomisi 500 milyar ile yaklaşık 2,5 trilyon dolarlık bir kaynağı, iş kazaları sonucunda kaybediyor demektir.

Bu rakam Türkiye ekonomisinde, kayıp iş günü, tazminatlar dâhil nerdeyse yıllık 40 milyar doların üzerinde bir kayba neden oluyor.

Diğer yandan, iş sağlığı ve güvenliği alanında, özellikle Tuzla zel sektör gemi inşa işyerlerindeki ölümlü iş kazalarının artması sonucunda gelen, yeni yasa tartişmaları sonuç verdi ve yasa 20.06.2012 tarihinde yürürlüğe girmiş oldu.

Yasa gereği üstlenilecek olan sorumluluklar, yine yasada bir yıl sonraya ertelenmişti.

Yani işverenler, yeni yasaya uygun şartları bir yıl sonra yerine getirmekle yükümlü kılınmıştı.

Ancak hükümet, kimi iş çevrelerinin iş güvenliği uzmanı, işyeri doktoru ve yardımcı sağlık personeli bulamıyoruz baskısı sonucu bundan geri adım attı.

Ve 07.07.2013 tarihinde torba yasa ile yeni bir düzenleme daha yaparak, yasadaki süreleri, 50'den az, çok tehlikeli işyerleri için 01.01.2014 tarihine, 50'den az, az tehlikeli işyerleri için de 01.07.2016 tarihine kadar uzattı.

Sizce her gün 205 iş kazası olan ve her dört saatte bir işçinin öldüğü bu ülkede bu umarsız tasarruflar ne anlama geliyor?

Sizi bilmem ama bence bu yapılanlar, özellikle KOBİ'lerde, yeterli önlemleri almamanın sonucunda, işçilerin hayatlarını kaybetmelerine neden olan işverenlerin, suç ve günahlarına gözlerini kapama anlamına geliyor.

Işçi lmleri, bu topraklarda insan canına ve emeğine olan bakışın en dramatik göstergesidir.

Iř güvenliğinde durumu iyi olan ülkelerde yasalar bizimkilerden çok daha iyi değil, onları iyi duruma getiren nedenlerin başında, insan canına ve emeğine karşı duydukları insani sorumluluğa sahip olan sosyal kültürleridir.

Ne diyelim darısı başımıza...

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Düzgün ve yeşil işler yaratmak...

Mustafa Paçal 22.08.2013

Doksanlı yıllarla birlikte artan küresel ekonomik ilişkiler ve dolayısıyla siyasi rekabet sonucunda, insan emeğine ve çevreye karşı, daha acımasız sonuçlar ortaya çıkmaya başladı.

Bu rekabet sonucunda, kırdan kente göçler inanılmaz bir hızla artış gösterdi, çarpık ve plansız kentleşme, sanayileşme ve dünya nüfusu artışı ile birlikte artan enerji ihtiyacı, doğal kaynakların hızla azalmasını birlikte getirdi.

İklim değişikliği tüm gezegenimizi tehdit eden boyutlarda geziyor.

İnsan göçleri arttı, göçmenlik bugün küresel boyutta en ciddi insani sorunumuz hâline geldi.

İnsan emeği ve doğa bugün her zamankinden daha fazla korumasız durumda gözüküyor.

Bilim ve teknoloji ile üretim süreçleri arasındaki etkileşim, günümüzde neredeyse bire bir durumda, bu yeni ekonomiler "**bilgi ekonomisi**" olarak tanımlanıyor, bu da eski üretim ve ekonomi yasalarının değişmesi anlamına geliyor.

Bu durumunun emek üzerinde en önemli etkisi, üretimin nitelikli emeğe olan talebinin artması oldu.

Bunun sonucu iki açık, bir de gizli sosyal etki ortaya çıktı; açık olan işsizlik ve yoksullaşma, diğeri ise çalıştığı hâlde yoksulluk sınırını aşamama sorunu.

Dünya Bankası verilerine göre yaklaşık bir milyar insan açlık ve iki milyara yakın insan ise yoksulluk sınırında yaşıyor, yirmi milyon civarında insansa, yoksulluğa bağlı nedenler yüzünden çok genç yaşlarda yaşamını yitiriyor.

Tüm bunlar dünya nüfusunun hemen yarısının, yoksulluk ve açlık tehdidi altında olduğunu bize gösteriyor.

İşsizlik **ILO (Dünya Çalışma Örgütü)** verilerine göre dünyada en çok gençler ve kadınlar arasında yaygın gözüküyor ve aynı verilere göre son ekonomik krizlerde 200 milyon insan işini kaybettiğini söylüyor.

İşsizlik, yoksulluk ve çevre sorunları küresel sorunların en başta gelenleri olduğu hâlde, sorunların çözümüne yönelik atılan olumlu adımlar oldukça sınırlı kalıyor.

İşte bu olumlu adımlardan biri ILO tarafından atıldı.

ILO hâlihazırda dünyadaki işlerin, özellikle yoksul ülkeler ve gelişmekte olan ülkelerde yapılan işlerin ki bu ülkelere Türkiye'de dahil , iş sağlığı ve sosyal güvencelerden yoksun işler olduğunu söylüyor.

Bu nedenle dünyadaki işlerin "**düzgün iş**" (**decent work**) konsepti ile uygunluk oluşturulmasını üye ülkelere talep ediyor.

ILO düzgün iş tanımını dört temel çalışma ilkesi ile açıklıyor.

Bunlar **istihdam ve çalışma hayatında ayrımcılığın engellenmesi, her türlü zorla çalıştırmanın önüne geçilmesi, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması ve sendika ve toplu pazarlık özgürlüğünün sağlanması** olarak ortaya çıkıyor.

Düzgün iş konsepti için, bu ilkeler çerçevesindeki sözleşmelerini üye ülkelere kabul ettirmek ve uygulamaları izlemek için yoğun küresel çaba gösteriyor.

Düzgün iş ölçüleri arayışları giderek daha nitelikli bir içerik kazanıyor ve çevre sorunları nedeniyle “**düzgün ve yeşil iş**” konsepti olarak ortaya yeniden çıkıyor.

Bir diğer ifade ile söyleyecek olursak bu tanım, üretimin çevre üzerindeki ayak izlerini, yeşil ve düzgün iş ilkelerini uygulayarak azaltmak anlamına geliyor.

Bugün milyonlarca insan daha iyi bir çalışma ve yaşam koşulları talep ediyor.

Dünyadaki işlerin çok azı bu insani talebi karşılamak için kimi olanaklar sunabiliyor.

Ayrıca bu işlerin bırakın yeşil iş ölçülerine uygunluğunu, hemen yarısı düzgün iş konsepti içinde bile bulunmuyor.

İşin özü, insani ölçülerde çalışma ve yaşama için alacağımız daha çok yol var.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakan hâlen bir umut olabilir mi

Mustafa Paçal 29.08.2013

Bu yıl yaza girmeden önce, içeride Kürt sorununun çözümü, yeni anayasa ve demokratikleşme tartışmaları gündemin ilk sıralarında yer alıyordu.

Dışarıda ise Suriye sorunu tartışılıyorken, mayıs sonu itibarıyla, Gezi eylemleri bu gündemi birden bire değiştirdi.

Haziran ayı boyunca Gezi tartışmaları tüm medyada pik yaptı. Bu tartışmalarda liberal demokrat çevreler kendi içinde ayrıştılar ve Müslüman demokratlarla aralarında var olan etkileşim azaldı.

Yetmez, Müslüman demokratlar da kendi içlerinde, ayrılık noktalarına varan tartışmalar yaşadı. Yaşamaya devam ediyor.

Cemaat’in tek örgütlü yapısı olan **Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı**’nın, hükümet çevrelerine ve hükümeti destekleyen cemaatlere karşı, basın yoluyla yapmış olduğu açıklama, oldukça manidardı.

Vakıf, bu açıklamayla Gezi olayları ile Cemaat’in arasında kurulmak istenen kimi bağlantılara cevap veriyor ve suçlamaların asılsız olduğunu söylüyordu.

Başbakan bu açıklamanın, basın üzerinden yapılmasını “**doğru**” bulmamıştı. Yani Başbakan bu açıklamasıyla “**basın üzerinden değil, oturup konuşmalıydık**” demek istemişti. Oturup konuşmak, Cemaat’in önde gelenlerinin aklına mutlaka gelmiştir. Geçmişte de oturulup konu ve sorunlar mutlaka konuşulmuştur. Ancak bu sefer konu ve sorunlar basın üzerinden, kamuoyuna bu şekilde açıklanmak istenmişse, bu davranış en azından “**aramızda oturup konuşulacak kadar samimiyet kalmadı**” diye anlaşılır. Öyle de anlaşıldı diye düşünüyorum.

Bu gelişmeler ışığında bence, liberal ve Müslüman demokratlar arasındaki tartışma ve ayrışmanın en kritik noktasını **“Başbakan, demokratikleşme için hâlen bir umut olabilir mi”** sorusu oluşturuyor.

Bu aynı zamanda bir güven sorunu tartışması anlamına da geliyor.

Bu soruyu sadece içerideki siyasi ve sosyal çevreler sormuyor.

ABD, AB ve bölgedeki ülkeler de bu soruyu soruyorlar.

Önce Filistin liderliğinde El Fetih’e karşı Hamas’a verilen destek, İsrail ilişkilerinde **‘van minut’** ve Mavi Marmara olayı. Suriye’ye muhalefet üzerinden müdahale politikası ve Mısır’daki darbeye karşı aşırı ideolojik reaksiyon gösterme gibi yaklaşımlar, bizi dünyada **“değersiz kalabalık”** yapının dışına çıkaran nedenlerden bazılarını oluşturdu.

Başbakan’ın son ABD ziyareti, Türkiye’nin bölge politikalarının neden, yerinde ve uygun politikalar olmadığını müzakeresi ile geçti. ABD ile Mısır üzerinden ortaya çıkan gerginlik ise devam ediyor. AB ilişkilerinde ise Türkiye, adeta aday bir ülke gibi değil de, neredeyse üçüncü dünya ülkesi gibi davranıyor. AB’den sorumlu olacak bakan, AB’nin dağılacağı kehanetinden tutun da, yakında çökeceğine kadar, AB’ye rahmet okutacak açıklamalarda bulunuyor.

Bu gelişmelere göre Başbakan, Türkiye’yi nereye götürüyor tartışması, hem Avrupa’da ve hem de bölge ülkelerinde devam ediyor.

Pazartesi günü **Taraf**’ta **Tuğba Tekerek**’in **“eski monşer” İlter Türkmen**’le yapmış olduğu söyleşide Sayın Türkmen’in, hükümetin izlediği dış politikalar için **“çatapat”** politikalar tanımını yapması ve Türkiye’nin dış politika hatalarından kimi örnekler verdikten sonra **“Bizim en önemli problemimiz içeride; Kürt meselesi, dış politika açısından da bu böyle”** demesi, işin özeti idi.

Sayın Başbakan bu hâliyle, içeride demokratikleşme sorunu ve bölge ülkeleriyle ilişkilerin normalleşmesi ile Avrupa, ABD ilişkilerinde, bugünkü durumuyla, üzerinde var olan umutları zayıflatmıştır.

Yeniden bir umut hâline gelmesi daha çok kendine bağlı gözükmetedir.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Velev ki, Amerikalı işçi de olsanız...

Mustafa Paçal 05.09.2013

ABD merkezli küresel ekonomik krizin, her ülkenin ekonomik şartları dâhilinde sonuçları yaşandı, yaşanıyor.

Diğer yandan da devam eden küresel ekonomik krizin, dünyada çalışanlar için de sosyal faturası oldukça ağır bir şekilde yaşandı ve yaşanıyor.

Krizde, ILO kayıtlarına göre 200 milyondan fazla çalışan işini kaybetmek zorunda kaldı.

İşini kaybedenlerin yetmiş beş milyonu, **yirmi beş yaş altı gençlerden** oluşuyor. 2014 yılında bu işsiz gençlere yarım milyon gencin daha katılacağı yine aynı tahminler arasında yer alıyor.

Sosyologlar bu kuşağı "**kayıp kuşak**" olarak tanımlıyorlar.

Kriz sonrası işini kaybedenler arasında ikinci sırayı **kadınlar** alıyor. Normal dönemde zaten yüksek sosyal risk grubunda yer alan kadınlar, kriz dönemlerinde sosyo-ekonomik olarak, diğer gruplara göre daha fazla zarara uğruyorlar.

Kriz ve süresince artan kadın işsizliğinin oranı, dünyada mevcut işsizlik oranlarının neredeyse yarısını oluşturuyor.

Kuralsız çalışma, kriz dönemlerinde özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde inanılmaz artışlar gösteriyor. Yine ILO tahminlerine göre 2013 yılında dünyada çalışan yaklaşık üç milyar işçinin, 1.65 milyarı düzenli ücret alabiliyor.

Krizin etkilediği diğer bir önemli sosyo-ekonomik alan da **yoksulluk** alanı, kriz dönemleri bu alanda, iki yönlü etki ortaya çıkıyor.

Birincisi çalışanların kriz nedeniyle işini kaybetmesi sonucu yoksullaşması, ikincisi ise işini kaybetmediği hâlde yoksullaşması olarak görülüyor.

Birinci nedenle yoksullaşma, ikinci nedene göre daha anlaşılır bir durum olduğundan, biz konuya ikinci neden üzerinden, yani **çalışan yoksullar** üzerinden bakmaya çalışacağız.

ILO, dünyada çalıştığı hâlde yoksul olanların dokuz yüz milyon kişiden fazla olduğunu tahmin ediyor.

Çalışan yoksulluk gurubu içine daha çok, **göçmen işçiler, mevsimlik işçiler ve ücretsiz aile işçileri** giriyor.

Türkiye'ye baktığımızda, TÜİK'in "**görelî yoksulluk**" ölçümüne göre on bir milyonun üzerinde insanımız yoksul gözüküyor. Bu oran toplam nüfusun yaklaşık yüzde yedisine tekabül ediyor.

Ancak Prof. Dr. **Seyfettin Gürsel**'in koordine ettiği **Betam**, (Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi) yoksulluk ölçümünü **Temel Maddî Yoksulluk** tanımı üzerinden, üç ayrı kritere göre yapıyor.

Bu kriterleri, **iki günde bir beyaz veya kırmızı et yemek, yaşadığın evin ısıtılmasını sağlamak ve eskiyen giysilerinin yenisi ile değiştirilmesi** oluşturuyor.

Bu ölçülere göre 2006 yılında nüfusun yüzde 29'u yoksul durumdayken, 2010 bu oran yüzde 21'e düşmüş gözüküyor. Bu orana göre genel bir iyileşme gözüküyor olsa bile, bu oran TÜİK'in yoksulluk oranının üzerinde duruyor. Yani Betam'ın yoksulluk ölçümüne göre nüfusun yaklaşık on altı milyonu yoksulluk sınırında yaşıyor demektir.

ABD'de eylem yapan fast-food mağazalarında çalışan işçilerin sorunu da tam bu konuyla ilişkili, tv'de mikrofon uzatılan işçiler "**aldığımız ücretler, artan fiyatlar karşısında yetersiz kaldığı için, ücret zammı ve sendikalaşma istiyoruz**" diyor.

ABD'li fast-food işçileri gibi, dünyada tüm çalışanlar için sendikal örgütlenme ve toplu pazarlık, çalışırken yoksullaşmayı önlemenin şimdilik tek çıkar yolu gözüküyor.

Velev ki ABD’de çalışan işçi de olsanız durum böyle...

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Değerli yalnızlıktan çıkış yolu...

Mustafa Paçal 12.09.2013

Türkiye-AB ilişkileri tarihinin en zor günlerini yaşıyor.

İki farklı kültür ve iki farklı din geleneğinden gelen bu kadim dostluk ilişkisinde, bugün gelineen durumu taraflar ne kadar daha sürdürebilir, bu bana günümüz dünyasında oldukça imkânsız gözüküyor.

Burada Türkiye-AB ilişkilerinin, gelgitlerden kurtulması ve tam üyeliğe doğru yol alınamamasının nedenleri ne olabilir diye sordüğümüzda...

Her iki tarafın da AB müktesebatına uyum sürecinde yaşanan sorunlarını görmekteyiz.

AB tarafı, Türkiye’nin Kıbrıs Cumhuriyeti’ne karşı var olan gümrük birliği ve ekonomik anlaşmaların koşullarını yerine getirmediği için üyelik süreci ağır işliyor diyor.

Yine AB Komisyonu her yıl yayımladığı ilerleme raporlarında başkaca ne diyor diye bir göz attığımızda, öncelikle demokratikleşme ve yeni anayasa sorunu ile Kürt sorununun barışçı çözümünün altı çiziliyor. İnsan hak ve özgürlükleri, din ve vicdan özgürlüğü ve sosyal ve sendikal hakların yetersizliği, her ilerleme raporunun ana başlıklarını oluşturuyor.

Türkiye ise buna karşın, Kıbrıs sorununun çözümü için Kuzey Kıbrıs’ın ve kendilerinin Annan Planı’na destek olduklarını **“haklı bir şekilde”** söyleyerek, müzakere sürecinin Kıbrıs nedeniyle, bir bölümünün haksız yere bloke edildiğini ve ayrıca müzakere süreci içerisinde üyelik için ilave taleplerin ileri sürüldüğünü söylüyor.

Ancak Türkiye’nin bu hâlleri, AB ilerleme raporunda yer alan AB kriterlerine uygun talepleri karşılamaya yetmiyor.

Bugün bu karşılıklı sorunlar nedeniyle, süreç kilitlenmiş durumda ve sanki bu kilidin açılması şimdilik mümkün gözükmemekte gibi durmakta.

Peki, bu duruma, Türkiye toplumu, siyasi partiler, hükümet ve diğer kurumlar nasıl bakıyor?

AB için toplumsal destek giderek azalan bir eğilim göstererek yüzde 40’ın altı seviyelerine kadar düşmüş gözüküyor.

Meclis’te grubu bulunan siyasi partilere bakacak olursak, AB konusunda **‘ama’**ları ve **‘fakat’**ları var.

AK Parti olmazsa, Ankara kriterleri, CHP ve MHP’nin de AB üyeliği için cumhuriyetçilik ve milliyetçilik üzerinden koyduğu rezervler var. BDP ise AB konusunda mesafeli durmaya çalışıyor.

"**Resmî STK'lar**"ın bir kısmı AB üyeliği konusunda devletin ve hükümetin ağzına bakarak, pozisyon alıyor ve ortada durmayı tercih ediyor.

İş dünyası, AB konusunda, çokça ihracat ve ithalat yaparak para kazanalım, ancak AB kriterlerine uygun "**işleyen piyasa ekonomisi**" için daha erken havasında.

Bu havanın anlamı, en büyük yüz sanayi kuruluşu kim diye bakıldığı zaman daha iyi anlaşılıyor.

Bu yüz kuruluşun sadece yüzde onu Avrupalı şirketlerden oluşuyor.

Bu durumun bir diğer anlamı ise Türkiye'de "**işleyen piyasa ekonomisi**" tartışmalı demektir.

İş dünyası bu tablonun bozulmasını istemiyor, yani Avrupalı rakipleriyle eşit rekabet koşullarında ticaret yapmayı göze alamadığı için, AB üyeliği konusunda "**miş gibi**" yapmayı tercih ediyor.

Türkiye Ortadoğu'da izlediği politikanın sonunda "**değerli yalnızlığa**" itilirken, bu yalnızlıktan çıkmasının şimdilik en mantıklı yolunun, AB'ye tam üyelik sürecini daha güçlü bir şekilde ilerletmek olduğunu görmesi gerekiyor.

Çünkü Türkiye'nin AB sürecini güçlü bir şekilde ilerletmesi demek, hem demokratikleşme ve Kürt sorununun çözümü demek ve hem de Kıbrıs sorununun çözümü ile gelişen ekonomi demektir.

Ve diğer yandan da, 2024 Olimpiyatları'nın İstanbul'da yapılması anlamına da gelebilir demektir.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İstihdamda ulusal strateji ne demek

Mustafa Paçal 19.09.2013

Türkiye her alanda dışa açıldı, açılıyor ve bu rekabet süreci, onun yine her alanda kendi eksiklerinin ve yetersizlerinin neler olduğunu görmesine yardımcı oldu, oluyor.

80'lerin ortasında ekonomik küreselleşmenin hız kazanması sonucunda kapalı ve devlet ağırlıklı bir ekonomik düzene sahip olan Türkiye'de, Özal hükümetleri döneminde ekonominin liberalleşmesi, hızlı bir şekilde dışa açılma ve özelleştirme uygulamalarının sonucu, özel sektörün ekonomide ağırlığının artmasına neden olan sonuçlar ortaya çıktı.

Ekonomi dışa açılıyordu ve devletin ekonomi içindeki ağırlığı azalıyordu.

Türkiye bu ekonomik değişime uyum sağlamak isterken, hangi alanlarda, ne tür açıkları olduğunu da görmeye başlıyordu. Finansman, enerji, iletişim, teknoloji ve en önemlisi insan kaynağı sorunlarıyla karşı karşıya kalıyordu.

İnsan kaynağı sorunu diğer sorunlardan oldukça farklı bir sorundu. Nihayetinde diğer sorunların çözümünün bir yolu bulunuyordu. Ancak insan kaynağı sorunu, öyle hemen çözülecek cinsten bir soruna benzemiyordu.

İnsan kaynağının birinci ve en önemli sorunu, eğitim sorunu olarak kendini gösteriyordu.

Çünkü Türkiye'nin, nüfusunun yüzde 65'i 35 yaş altında olan genç olan bir ülke ve eğitim seviyesinin orta-2 terk seviyesinde olması her şeyi açıklıyordu.

Bu durum hem ekonomik rekabet bakımında ve hem de ekonomide sürdürülebilirlik bakımında, işin yumuşak karnını oluştuyordu.

Türkiye her alanda eğitilmiş insan açığı olduğunun gerçeğini, ekonominin dışa açılması ile derinden hissetti.

Türkiye bugün eğitim alanında OECD ülkeleri arasında Meksika ve Şili ile birlikte son üç arasında yer almaktadır.

Bir ülkenin ekonomik rekabette en önemli gücünün başında eğitilmiş, becerikli işgücü gelir; bu, Türkiye için de böyle.

Türkiye istihdam, nitelikli işgücünün artırılması için mesleki eğitim ve bunu etkileyen faktörlere karşı gerekli yasal ve sosyal önlemlerin alınmasında oldukça geri kaldı.

Çalışma Bakanlığı'nın, 1946 yılında kurulduğu bir ülkede, istihdam sorunlarının ilk defa bir strateji ve eylem planı ile ele alınması 2010'lu yıllarda yapılmışsa, bugün istihdam konusunda neden geri kaldığımız daha iyi anlaşılır.

Hükümet 2009 ve 2010 yıllarından beri "**Ulusal İstihdam Stratejisi (UİS) ve Eylem Planı**" başlığı altında kapsamlı bir istihdam planını ele aldı. Sosyal taraflarla birlikte çalıştaylar düzenleyerek onların da katkısını da almaya çalıştı.

UİS içerik olarak; eğitim- istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, özel politika gerektiren grupların istihdamının artırılması, istihdam- sosyal koruma ilişkisinin güçlendirilmesi ve işgücü piyasasında güvence ve esnekliğin sağlanması ve işsizlik oranının 2023 yılında yüzde 5 düzeylerine indirilmesi, istihdam oranının yüzde 50'ye yükseltilmesine yönelik projeksiyonları kapsamaktadır.

Bu strateji içerisinde en tartışmalı konuları ise, kıdem tazminatına ilişkin düzenlemelerle, özel istihdam büroları ve esnek çalışma konuları oluşturdu.

Özel istihdam bürolarına ilişkin daha önce çıkarılan kanun Köşk'ün vetosuna takılmıştı. Kıdem tazminatı için çıkarılması düşünülen fon için hükümet şimdilik beklemede duruyor.

Türkiye genel olarak istihdamın ve özel olarak kadın ve gençlerin istihdamının artırılması, işgücünün niteliğinin geliştirilmesi ve sosyal koruma alanlarında iş dünyası, sosyal taraflar, hükümet arasında daha aktif ve sonuç odaklı proje ve planları yaşama geçirmeye eli mecbur durumda.

Eğer küresel ekonomik rekabette olmak istiyorsa...

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sosyal diyalog ve Çalışma Meclisi...

Mustafa Paçal 26.09.2013

Türkiye genel olarak diyalog üzerinden sorun çözme konusunda oldukça sorunlu bir ülke. Bu sorun çalışma hayatımız için de böyle. **Sosyal diyalog** kültürünün ve araçlarının yeni olduğu ülkemizde, onların da gereği gibi işletilememesi sonucu, bu araçların var olan sorunların çözümünde işe yaramaz duruma düşmesi kaçınılmaz oluyor.

Sosyal diyalogun daha iyi anlaşılması için iyi bir örnek verecek olursak; AB Ekonomik ve Sosyal Konseyi'nden sosyal tarafların mutabakatı ile çıkan kararlar, doğrudan AB Komisyonu direktifi olarak üye ülkeleri bağlayan bir hukuki nitelik kazanıyor. İşte Avrupa'da sosyal diyalogun gücü bu.

Bize gelecek olursak; bizde sosyal diyalog kurullarının böyle bir yaptırım gücü olmadığı gibi, bu kurullar düzenli toplantılarını bile yapmıyorlar, tarafların temsilde adaleti de ayrı bir sorunu oluşturuyor.

Türkiye'de, İş Yasası'ndaki "**Üçlü Danışma Kurulu**" dışında, iki önemli sosyal diyalog aracı daha var.

Bunlar **Çalışma Meclisi** ve **Ekonomik ve Sosyal Konsey**'dir.

Çalışma Bakanlığı'nın 1946 yılında kurulmasıyla gündeme gelen Çalışma Meclisi, yani bu "**üçlü yapı = işçi, işveren, hükümet**" 1947 yılında biraraya geldi ve günümüze kadar ancak dokuz kez toplanabildi. En son 2004 yılında toplanan Meclis, 2003 yılında yapılan "**yılda en az bir defa toplanır**" yasa değişikliğine rağmen son dokuz yıldır toplanmamıştı.

Zira, diğer yandan Ekonomik Sosyal Konsey (ESK) 1995 yılında Başbakanlık genelgesiyle kuruldu, 2001 yılında yasallaştı. Yasa gereği üç ayda bir toplanması gereken ESK, son toplantısını Şubat 2009'da yaptı ve bugüne kadar sadece sekiz defa toplanabildi.

Bu yazının yayımlandığı gün, Çalışma Meclisi 10. toplantısının ilk günü olacak.

Bu toplantının gündemini, uzunca bir zamandır çalışma hayatının gündeminde olan **kıdem tazminatı, taşeron işçilik** ve **özel istihdam bürolarına** dair sorunlar oluşturuyor.

Benim bu sorunlara ilişkin genel yaklaşımlarım şöyle:

Kıdem tazminatı çalışanlar için yasal bir hak olmasına rağmen, bu haktan çalışanlar için yararlanma oranları yüzde 10'un altında bulunuyor. Bu haktan çalışanların daha fazla yararlanması için bilim kurulu 2003 yılında iş yasası ile birlikte, bir kıdem tazminatı fon tasarısı hazırlamıştı. Bu tasarı içinde, yıllık kıdem tazminatı tutarının işçinin 30 günlük ücreti kadar olması ve fondan ayrılmalarda on yıl şartının kaldırılması düzenlemeleri yapılırsa, tasarının sorunun çözümüne katkısı olabilir.

Özel istihdam büroları için daha önce yapılan yasal düzenleme, sosyal haklar ve güvenceler bakımından Köşk'ün vetosuna takılmış ve geri çekilmişti. Türkiye'nin konuya ilişkin 181 sayılı ILO sözleşmesini kabul etmediği bir durumda, şimdilik bu alanda bir yasal düzenleme yapılmasını doğru görüyorum.

Taşeron işçiliği artık çekilmez toplumsal boyutlara ulaştı. Özel sektörün yanı sıra, özellikle kamu sektöründe taşeron işçiliği neredeyse kamu çalışanlarının yarısı kadar sayıya ulaşmış durumda bulunuyor. Hükümetin 2006 yılında torba yasa içinde Meclis'ten apar topar geçirdiği İş Kanunu'nun 2. maddesine yapılan eklerden sonra, kamuda taşeron işçi çalıştırılmasında adeta bir patlama yaşandı. Önce, İş Kanunu'nun 2. maddesine yapılan bu ek değişikliklerin kanundan çıkarılması gerekiyor. Sonra, taşeron işçiliğinin sosyal ve sendikal haklardan

yararlanmasını güvence altına alacak yasal düzenlemelerin bir an önce yapılması, çalışanlar için hayati bir önem taşıyor.

Bizden söylemesi...

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Daha fazlası olmalıydı...

Mustafa Paçal 03.10.2013

Demokratikleşme paketi için toplumda beklentiler oldukça yükseltilmişti.

Başbakan, paketi açıkladıktan sonra demokratikleşme yolunda yükselen bu beklentiler karşılanmış olmadı.

Paketi oldukça yetersiz karşılayanların başında genel olarak Kürtler, Aleviler ve gayrimüslimler vardı.

Kürt sorununun çözüm sürecinde olduğu bir dönemde, demokratikleşme yolunda daha cesur bir paketin beklenmesinin koşulları hazırken, sadece Kürt dilinde eğitimin özel okullar üzerinden yapılması, yerleşim yerlerinin adının değiştirilmesi, okullardan andın kaldırılması, seçimlerde Kürtçe dilinde de propaganda yapılabilecek olması, beklentilerin karşılanmasında hiç de yeterli olmadı.

Oysaki Terörle Mücadele Yasası'ndaki düşünce ve ifade özgürlüğünü kısıtlayan ve AİHM'de Türkiye'nin mahkûm olmasına neden olan maddeler ile Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Şartı'na konulan çekincelerin kaldırılması bu pakette olmalıydı.

Aleviler ve diğer inanç kesimleri için bu paket, tam bir hayalkırıklığı yarattı.

Bu pakette cemevlerinin statüsünün tanınması, ihtiyaçlarının görülmesi ve dedelere maaş bağlanmış olması, olsa dahi bile yanlış olurdu ki, böyle olması belki iyi de oldu.

Çünkü Türkiye, din ve din özgürlüğü alanında oldukça sorunlu bir ülke, Alevi cemaati için sadece üniversite adını değiştirerek, Heybeliada Ruhban Okulu'nu açarak ve Süryani cemaatine ait olan Mor Gabriel Manastırı'nın tapulu mallarını iade ederek, Türkiye, bu alanda sorunlarını çözmüş olamaz ve din ve vicdan özgürlüğü alanında Avrupa Konseyi konvansiyonu ile Venedik Komisyonu'nun ilgili ölçülerini de karşılamış olamazdı.

Din ve vicdan özgürlüğü demek inanç sahiplerinin din ve mezheplerinin gereği olan örgütlenme ve ibadetlerini serbestçe yapabilme, gerekli olan din eğitimi haklarını özgürce kullanabilmesinin önünde engel olmaması demektir.

Böyle bir din ve vicdan özgürlüğü sadece Aleviler ve gayrimüslimler için değil, Şiiler, Sünniler için de oldukça gerekli olan haklar diye konuya bakmak gerekirdi.

Ayrıca bu paketin seçim sistemini tartışmaya açmasını ve siyasete katılımı teşvik etmesini olumlu görmekteyim.

Seçim sisteminde yüzde 5 ülke barajı, dar bölge ve iki turlu seçim sistemi uygulanabilirse, demokratik bir seçim sistemine kavuşmuş olabiliriz diye düşünmekteyim.

Siyasi partilere Hazine yardımı yapılmasındaki yüzde 7'lik barajın, yüzde 3'e düşürülmesi, partilerin seçime katılmak için gerekli olan yasal teşkilatlanma zorunluluğundan beldelerin çıkarılmış olması, seçim propagandaları için Türkçe dışındaki dil ve lehçelerin serbest bırakılması gibi taleplerin pakette yer alması, siyasete teşvik etme bakımından kolaylaştırıcı etkisi olacak diye düşünenlerdenim.

Diğerk yandan nefret suçları ile ayrımcılığın ceza yasası kapsamına alınmasını ve ayrıca bir mücadele kurulu kurulacak olmasını, paketin olumlu yanlarından biri olarak görmekteyim.

Paketin AB İlerleme Raporu öncesi açıklanması ayrı bir olumlu gelişme olarak kabul edilmelidir. Komisyon bu gelişmeyi raporda ayrıca not edecektir.

Ancak Türkiye'nin bu tür sınırlı içeriğesahip paketlerle, demokrasi sorununu çözemeyeceğini ve esas olarak yeni, demokratik bir anayasa ile bu alanda köklü bir adım atacağını da tavsiyeleri arasına mutlaka ekleyecektir diye düşünüyorum.

Gezi eylemleri ve Mısır ve Suriye'de yaşananlardan sonra daha cesur bir demokratikleşme paketi beklentim vardı.

Olmadı.

Artık gelecek diğerk paketlere umudumuz bırakacağız.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kıdem tazminatı

Mustafa Paçal 10.10.2013

Kıdem tazminatı, 1937 yılında yrrlğes giren 3008 sayılı İş Kanunu ile çalışma mevzuatına girdi.

O yıllarda sosyal sigorta ve işsizlik sigortası olmadığı için işçilerin işten ayrılması sonrası işsiz kaldıkları süre içinde sosyal mağduriyetlerinin kısmen telafisi için ve emekli olduklarında ise yıpranmalarının karşılığı bir sosyal ödeme anlamında ödenmesi düşünlmüş olan kıdem tazminatı hakkı, bir sosyal destek uygulaması olarak yrrlğes girmiş, daha sonraki yıllarda kimi değışikliklere uğramış olsa da günümüze kadar gelebilmiştir.

Kıdem tazminatı, bugünkü uygulamasına ise, 1971 yılında yrrlğes giren 1475 sayılı İş Kanunu ile kavuşmuş olsa da kıdem tazminatı hakkı, diğerk sosyal ve sendikal haklar gibi 12 Eylül askerî darbesinden üzerine düşen payını alarak kısıtlanmıştır.

Daha önceki uygulamalarda kıdem tazminatı ödeme tavanı yok iken ve toplu iş sözleşmeleri ile bir yıl karşılığında ödenecek tazminatın gün sayısının artırılması mümkün iken, bu hak kaldırılmış, "**işçinin kendi isteğı ile işten ayrılması**" sonucu kıdem tazminatı ödenmesi hakkı da bu dönemde işçilerin elinden alınmıştır.

Yine kıdem tazminatı için bir yıl karşılığı yapılacak ödemeler için de tavan sınırlaması bu dönem getirilen bir başka kısıtlama olmuştur.

Yani işçiler bir tam yıl çalışmaları ve yasadaki kıdem tazminatı ödeme koşullarını yerine getirmesi hâllerinde, bir yıllık ücreti ve ücretle ölçülen maddi hakları dahilinde bu haktan yararlanıyorlardı. Ancak kıdem tazminatı ödemesine getirilmiş olan bu tavan ile tazminat ödemeleri de sınırlandırılmış oldu.

Kıdem tazminatı üzerinden sürdürülen “**kıdem tazminatı fonu**” tartışması, aslında son otuz yıldır sürmekte olan bir tartışmadır. 1475 sayılı İş Kanunu’nun 14. maddesinde 1980 yılında yapılan bir değişiklikle ilk kez mevzuata giren “**fon**” tartışması o günden beri sürmektedir.

Bakıldığında bu tartışma, KOBİ işverenleri ile sendikalar arasında yapılan bir tartışmadır.

Zira KOBİ işverenleri, İş, Sendikalar ve Sosyal Güvenlik kanunlarından doğan yükümlülüklerine, sosyal sorumlulukları olarak değil de maliyet sorunu olarak bakıyorlar.

Bu bakış açısı çalışanlara karşı sorunlu uygulamaları da birlikte getiriyor.

Kıdem tazminatı ödememe, kayıtsız ve kurlsız çalışma, asgari ücreti tam ödememe, yasal sürelerin üzerinde çalıştırma ve iş kazaları, çokça KOBİ’lerde görülen sorunlar olarak karşımıza çıkıyor.

Kıdem tazminatı ve fonu tartışması da bu ekseninde yürüyen bir tartışma...

Bugün çalışan işçilerin hemen hemen yüzde 90’ı kıdem tazminatı hakkından yararlanamıyor. İş mahkemeleri en çok mesailerini bu davalara bakmakla geçiriyor.

Sorunun çözümü için, yeni İş Kanunu’nu 2002 yılında hazırlayan bilim kurulunu, işçi ve işveren sendikaları birlikte oluşturmuşlardı. Bu kurul İş Kanunu’nun yanı sıra bir de Kıdem Tazminatı Fonu Yasa Tasarısı hazırlamışlardı.

Bu tasarıda, yıllık kıdem tazminatı ödemesinin 30 gün üzerinden yapılması ve 10 yıl süre ile fonda birikmiş olan hesaplardan, belli nedenlerle para çekilmesinin daha da kolaylaştırılmasına ilişkin düzenlemeler korunursa ve fon “**doğru-dürüst**” yönetilirse, bu tasarı kıdem tazminatı sorununun çözümüne katkı sağlayabilir.

Yoksa havanda su dövmeye gerek yok, çalışanlar için hak olduğu hâlde, orta yerde fiilen kullanılamayan bir hak var. Bu hakkın her çalışan için kullanılabilmesine karşı, “**istemezük**” demenin çalışanlar için hiçbir faydası olamaz.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünya Gıda Günü ardından...

Mustafa Paçal 17.10.2013

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü FAO, kendi kuruluş tarihi olan 16 Ekim 1945 gününü, her yıl “**Dünya Gıda Günü**” olarak kutluyor.

FAO her yıl bu günü, gıda ve açlık sorununu, farklı temaları işleyen etkinliklerle kutluyor. Bu yılın teması da **"Gıda güvencesi ve Beslenme için Sürdürülebilir Gıda Sistemleri"** olarak seçildi.

FAO bu seçilen temanın nedenini şöyle açıklıyor: **"En önemli amacın, tarım ve gıda sistemlerinde köklü değişikliklere odaklanarak açlığı sona erdirmek için sorun ve çözüm anlayışlarını artırmak."**

Ve devam ediyor.

"Bugün dünyada 870 milyon insan kronik olarak yetersiz beslenmektedir.

Sürdürülemeyen kalkınma modelleri, geleceğimiz için gerekli olacak gıda kaynaklarını azaltmakta, doğal çevre, eko-sistem ve biyolojik çeşitlilikleri tehdit etmektedir.

Günümüzde yetersiz beslenmenin topluma maliyeti çok yüksektir. Ve yetersiz beslenme çeşitli şekillerde ortaya çıkmaktadır.

Dünyada beş yaşın altındaki her dört çocuktan biri yeterli düzeyde gelişmemektedir. Bu yetersiz beslenen 165 milyon çocuğunun bedensel potansiyellerine hiçbir zaman erişemeyecekleri anlamına gelmektedir. Dünyada yaklaşık iki milyar insan sağlıklı olmak için gerekli olan vitamin ve mineralleri alamamaktadır. İnsanların yaklaşık olarak 1,4 milyarı aşırı kiloludur. Bu insanların, yaklaşık olarak üçte biri obezdir ve koroner kalp rahatsızlığı, şeker hastalığı veya diğer sağlık sorunları yaşamaktadır.

Yetersiz beslenen kadınların, engelli bebek doğurma olasılığı daha yüksektir. Aslında, anne karnındaki yetersiz beslenme, yoksulluğun nesilden nesle aktarılmasına neden olan en önemli faktörlerden birisidir.

Yetersiz beslenmenin küresel ekonomiye maliyeti, verimlilik kaybı ve doğrudan sağlık giderleri, küresel toplam gelirlerin yüzde beşine kadar çıkabilmektedir. Bu, yıllık 3,5 trilyon ABD dolarına kadar veya kişi başına 500 dolara eşdeğer bir maliyettir. Yetersiz beslenmenin tüm dünyada ortadan kaldırılması güç bir hedef olarak görünmektedir.

Ancak bu konuda yapılacak yatırımın getirisi de yüksek olacaktır.

Örneğin küresel toplum, mikro besin eksiklerini azaltmak için beş yıllık süre boyunca yılda 1,2 milyar dolar yatırım yapmış olsa idi; böyle bir yatırım yıllık olarak 15,3 milyar dolar seviyesinde gelir yaratabilir, yaklaşık olarak 13/1 fayda-maliyet yaratmış olurdu.

GIDA SİSTEMLERİNİN ÖNEMİ

Gıda sistemi, tarımsal ürünlerin üretilmesi, işlenmesi ve tüketicilere sunulmasını sağlayan çevre, insan, kuruluş ve süreçlerden oluşmaktadır. Sürdürülebilir gıda sistemleri, çiftlikten sofraya kadar uzanan zincirin hemen her aşamasında, kaynakları etkin ve verimli bir şekilde kullanmaktadır.

Suyun her zerresinden, toprağın her parçasından, gübrenin her parçacığından ve işçiliğın her dakikasından en fazla gıdanın elde edilmesi, gelecek için kaynakları korumakta ve kurtarmakta ve ayrıca gıda sistemlerini daha sürdürülebilir hale getirmektedir.

Daha fazla üretim! İyi, ancak yeterli değil...

Tarımda yüksek verimlilik, gelirlerin yükselmesini (özellikle tarım sektörünün ekonomiden ve istihdamdan yüksek bir pay aldığı ülkelerde) ve tüketiciler bakımından gıda maliyetlerinin azalmasını sağlayarak daha iyi beslenmeye katkıda bulunmaktadır. Her ne kadar tarımsal büyümenin etkisi yavaş olsa ve yetersiz beslenme sorununda hızlı bir azalma sağlanması için yeterli olmasa bile tarımda yüksek verimlilik gerçekleştirilmesi önemlidir.

Gelecek dönemlerde de tarımsal verimlikte istikrarlı ve sürekli artışlar hayati derecede önemli olmaya devam edecektir.

Talepte beklenen büyümeyi karşılayabilmek için temel gıda maddeleri üretiminin yüzde 60 oranında artırılması gerekecektir.

ÜÇ KİLİT MESAJ

1. İyi beslenme sağlıklı diyetle bağlıdır. 2. Sağlıklı diyet için 'eğitim, sağlık, hijyen ve diğer faktörlerin' yanı sıra güvenilir gıda sistemlerine ihtiyaç vardır. 3. Güvenilir gıda sistemleri ise uygun politikalar, teşvikler ve yönetimle mümkün olmaktadır."

Herkese iyi bayramlar dilerim.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ortadoğu siyaseti yeniden kuruluyor

Mustafa Paçal 24.10.2013

Suriye sorunu için yeniden kasım ayında yapılması beklenen Cenevre 2 toplantısı yaklaşırken, Türkiye'nin Çin ile füze savunma anlaşması yapması ve ardından MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın İsrail adına çalışan İranlı ajanları, İran istihbaratına bildirdiği iddiaları, Ortadoğu siyasetini yeniden düşündürecek gelişmelere neden oldu.

Ayrıca Esad'ın elindeki kimyasal silahların imhasını kabul etmesinden sonra attığı yapıcı adımlar ve arkasından ABD tarafından "**takdir**" edilmesi, bölge siyasetinde, yeniden siyasi ve bölgesel dengelerin kurulmasının da bir

nevi önünü açmış oldu.

Bu son gelişmelerle birlikte bugüne kadar Suriye ve dolayısıyla Ortadoğu için yapılan tüm siyasi öngörüler ya eskimiş oldu veya revize edilmeye muhtaç duruma düşmüş vaziyette kaldı.

Zira İran ile BM Güvenlik Konseyi'ni oluşturan ülkeler artı Almanya (5+1) arasında sürmekte olan, İran'ın nükleer üretiminin uluslararası nükleer anlaşmalara uyumlu bir denetime tabi olması için yürütülen diplomasinin sonuç olarak, sürdürülmekte olan çeşitli yaptırımlar sonrasında "**daha umut var**" bir döneme girmiş olması, bölge barışı için ayrı bir temkinli iyimserliğe neden oldu.

Batı'nın Esad için ikircikli tutumunu, kimyasal silahlar konusunda attığı yapıcı adımlar sonrası Esad'ın lehine yumuşatması, İran'ın da nükleer denetime kendini kısmi de olsa açacağını açıklaması, sanki İran'ın zımni olarak Suriye üzerindeki olumlu gelişmeleri böylece desteklediği mesajını veriyor.

Bu arada Rusya'nın oynamış olduğu etkin siyasi rolü ayrıca not etmek gerekiyor.

Diğer yandan İsrail ve Suudi Arabistan, Suriye ve İran üzerinden süren gelişmeleri yakından izleyerek, Suriye ve İran'ın nükleer tehdidini bloke etmek istiyorlar.

Bu gelişme ile, Suriye ve İran'ın bölge siyasetinde bir siyasi avantajı da kaybetmiş olacağı düşünülüyor.

Suriye ve İran ile sürdürülen bu nükleer ve kimyasal silahlar meselesi başarılı bir şekilde sonuçlanırsa, İsrail-Filistin sorununda taraflarca "**kabul edilebilir barış**" için anlaşma sağlanırsa, Batı ve Ortadoğu ülkeleri için bölge siyaseti; "**soğuk savaş**" tipi siyaset olmaktan çıkar. Rusya, Çin dâhil, artık çok yanlı bir iletişim ve çıkar ilişkisi içinde, sürdürülebilir bir bölge siyaseti gerçeği ortaya çıkar.

Şimdi bölge politikasının bir ucunda İsrail, ve darbeden sonra yeniden Mısır ve Suudi Arabistan ve onların etkilediği güçler var. Diğer ucunda İran, Suriye ve Irak ile etkiledikleri örgütler var. İran ve Suriye için nükleer ve kimyasal süreci olumlu sonuçlara doğru giderse ki, gitmesi hepimizin hayrına olur , o zaman bölge siyasetindeki her oyuncu için çok yönlü diplomasi ve çıkar ilişkisi zemini oluşur.

Ve bu zemin Kürt sorununun çözümü için de ayrı bir öneme sahip olur.

Türkiye bölgede bugünkünden farklı olarak, kendine yeni bir rol üstlenebilir. Bunun için Türkiye, bölge içi dar hesaplarla hareket eden bir durumdan kendini çıkarmalıdır. Yeni rolünü küresel ve bölgesel politikaları bir bütünün parçaları gibi gören yerde görmelidir.

Ve Türkiye, hem AB ile hem de ABD ile oluşturacağı politik sinerjiyi bölge politikasında avantaja çevirebilmesi için pek çok nedenle Batı eksenli bir "**siyasi strateji**" izlemelidir.

Ancak Türkiye bu rolünü demokrasi kalitesini AB standartlarına doğru çekemezse, yeni anayasa ve Kürt sorununun çözüm sürecinde sonuç alıcı adımlar atamazsa yani bölge ülkeleri ile arasındaki demokrasi farkını artıramazsa, rol-model bir ülke konumunda olamaz.

Bu nedenlerle, bölge siyasetinde etkili bir ülkede olamaz.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

A-sosyal Türkiye...

Mustafa Paçal 31.10.2013

AB Komisyonu, 16. **Türkiye İlerleme Raporu**'nu, 16 Ekim 2013 tarihinde yayınladı.

Rapora karşı hükümetin tutumu "**eksiklerimizin farkındayız**" çerçevesinde oldu.

AB- Türkiye müzakerelerinde en sorunlu dosyalardan biri de, 19. fasıl olan **Sosyal Politikalar ve İstihdam** dosyasıdır.

Bu dosya hâlen müzakereye kapalı bulunmaktadır.

Türkiye hükümeti "**ulusal çıkarlarımız zarar görür**" gerekçesiyle bu dosyanın gereklerini tam olarak yerine getirmemektedir.

Diğer yandan bu fasılla ilgili, Almanya dönem başkanlığında (19 Ocak 2007) iki adet açılış kriteri bildirilmiştir.

Bunlardan ilki, **sendikal hakların AB standartları ve ilgili ILO konvansiyonları ile uyumlu olmasının** (özellikle **örgütlenme, grev ve toplu sözleşme hakkı** açısından) **sağlanmasıdır**.

Bu amaca hizmet etmek üzere, Türkiye'nin mevcut kısıtlamaları ortadan kaldırması istenmektedir.

Müzakere ikinci açılış kriteri ise, tüm işgücünün yararı için, bu faslın kapsamındaki alanlarda yer alan AB müktesebatının aşamalı olarak iç hukuka aktarılması, uygulanması ve yürütülmesini içeren bir eylem planının Avrupa Komisyonu'na sunulmasıdır.

Bu nedenle, **Sosyal Politikalar ve İstihdam** faslının müzakereye açılması için hükümet ve sosyal tarafların, **Sendikalar ve İş güvenliği Yasası** çıktıktan sonra, AB düzeyinde girişimleri olduysa bile istihdamın artırılması, çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirilmesi, uygun seviyelerde bu alanda atılan adımların yetersizliği nedeniyle bu fasıl henüz müzakereye açılmamış oldu.

Bu dosyanın içeriği nedir, gelin bir göz atalım.

Sosyal koruma sistemlerinin oluşturulması, sosyal ortaklarla diyalog tesis edilmesi, sürdürülebilir bir istihdam yapısı için insan kaynaklarının geliştirilmesi, sosyal dışlanma ve yoksullukla mücadele edilmesi, kadın ve erkekler için eşit fırsatlar sağlanması faslın kapsamını oluşturmaktadır.

Bu çerçevede, faslın alt konuları arasında, **iş hukuku, iş sağlığı ve güvenliği, kadın ve erkek arasında eşit muamele, ayrımcılıkla mücadele, sosyal diyalog, istihdam, sosyal içerme ve sosyal koruma yer almaktadır.**

AB Komisyonu son ilerleme raporunda bu fasıl için giriş bölümünde bakın nasıl bir değerlendirmede bulunuyor.

"Büyük oranda kayıt dışılık ve mevzuatın yetersiz uygulanması nedeniyle, işgücünün yaklaşık yüzde 40'ı iş hukukunun sağladığı korumalardan faydalanmamaktadır.

Fazla mesai ücreti ödenmeksizin gerçekleşen uzun çalışma süreleri, haftalık izne riayet edilmemesi, gerekçesiz

işten çıkarmalar, yıllık izin kullanımındaki kısıtlamalar ve kıdem tazminatından faydalanma konusu özellikle işgücünün çoğunun istihdam edildiği küçük işletmelerde karşılaşılan ortak sorunlardır.

Çocuk işçiliği azalmamış olup, yaşları 6-17 arasında olan çocukların yüzde 5,9'u halen çalışmaktadır."

Rapor sendikal haklar konusunda ise durumu şöyle özetliyor.

"Sosyal diyalog alanında, özel sektöre yönelik yeni bir Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Kasım 2012'de yürürlüğe girmiştir. Sendikaların iç işleyişinin kolaylaştırılması, üyelik usul ve gerekliliklerinin basitleştirilmesi, grevlerin yasaklanmasının sınırlandırılması ve cezai hükümlerin azaltılması gibi bazı iyileştirmeler yapılmıştır, ancak endüstri ilişkilerinin işleyişi ile ilgili hâlâ önemli engeller bulunmaktadır.

Toplu iş sözleşmesi yapılması için gereken yüksek ve kümülatif eşiklerden ötürü, çok az sayıda işçi toplu iş sözleşmelerinden faydalanabilmekte ve grevler dâhil olmak üzere toplu eylemlerde bulunabilmektedir."

Türkiye, sosyal alanda bu yönde atacağı adımlardan "**ulusal çıkarlar**" zarar görür diyebiliyor.

Ben ise çalışanlara fayda sağlamanın "**ulusal çıkarlara**" nasıl zarar vereceğini hâlen anlamış değilim...

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

KOBİ'ler sosyal sorun alanı...

Mustafa Paçal 07.11.2013

Türkiye sosyal alanda, ekonomik gelişmesine paralel bir ilerleme sağlayamadı. Bunu hangi sosyal ölçülere göre sağlayamadığı ise oldukça açık, **ILO** (Dünya Çalışma Örgütü) **Sözleşmeleri**, **Avrupa Sosyal Şartı** (ASŞ) ve **AB Komisyonu Direktifleri**'ne göre sağlayamadı.

Ya da sağlamak istemedi.

Bugün Türkiye sosyal alanda sıradan bir Asya veya belli Afrika ülkelerinden çokça farkı olmayan bir sosyal profile sahip durumda bulunmaktadır.

Türkiye'nin sosyal tablosuna yakından bir göz attığımızda durumun ne kadar vahim olduğu daha iyi görülüyor.

İş ve sosyal güvenlik yasalarının sağladığı koruma ve güvencelerden çalışanların hemen yarısı yararlanamamaktadır. Bunun anlamı, bu durumda olan çalışanlar, işverenler tarafından kayıt dışı ve kurlsız çalıştırılıyor demektir.

Türkiye iş kazalarında dünyada Rusya ve Hindistan'la birlikte ilk üç içinde, Avrupa'da ise ilk sırada bulunuyor. Yılda kayıtlı 70 bine yakın iş kazasında, binin üzerinde çalışan hayatını kaybediyor. Meslek hastalıkları sonucu hayatını kaybedenler ise bu sayıya dâhil değildir.

İş yasası bakımından, haftalık 45 saatlik çalışma süresi, fazla çalışma ücreti, hafta tatili ve yıllık ücretli izinlerin düzenli uygulanması ve kıdem tazminatı hakkından yararlanma gibi sosyal hakların yerine getirilmesinde, Türkiye oldukça “**sabıkali**” bir durumda bulunuyor. Bunun kanıtı olarak, iş mahkemelerinde açılan bu türden davaların yoğunluğuna bakıldığı zaman daha iyi anlaşıyor.

Asgari ücret, verilmesi yasal bakımdan zorunlu aylık ücret olmasına rağmen, daha düşük ücret verilmesi sorunu karışımıza çıkıyor. Tahminen beş milyon kayıt dışı istihdam olduğu düşünüldüğünde, zorunlu asgari ücret ödemesinin genel olarak bu durumda çalışanlar için önemli bir sorun olduğu biliniyor.

Ayrıca işverenlerin çalışanları sosyal güvenlik kapsamında çalıştırması, yine yasal bakımdan zorunlu kılındığı hâlde, üstelik iş kazalarının ve meslek hastalıklarının bu kadar yaygın olduğu ülkemizde, sosyal güvenlik haklarından yararlanma sorunu, en az iş kazaları sorunu kadar önemli ve acil çözüm isteyen bir sorun olarak ocakları söndürüyor ve canımızı yakıyor.

Çalışanlar için bu yaşamsal sosyal haktan yararlanmak, kimi işverenler için işe almada adeta bir pazarlık konusu da yapılıyor.

İşçiler ve memurlar için farklı da olsa, sendikal sorunlar bulunmakta, örgütlenme, toplu pazarlık ve grev haklarının kullanılmasında mevcut sendikal haklar, ILO sözleşmelerini karşılamakta yetersiz kalmaktadır. İşçi ve memur ayrımı devam etmekte, ILO hukuku içinde tarif edilen duruma uyum sağlanamamaktadır.

Bugün kayıtlı çalışan 12 milyon işçiden yüzde 9’u sendikalı ve OECD ülkeleri arasında yüzde 5,4’lük oranla en düşük sendikalaşma bizde ise, bu durum sendikal hak ve özgürlüklerde nerede olduğumuzu göstermesi bakımında oldukça yeterli fikir vermektedir.

Türkiye’nin sosyal alanda en büyük açığı, KOBİ’lerde görülüyor.

İşin en vahim noktası ise hemen tüm hükümetler bu durumun farkında olduğu hâlde, göstermelik şekilde durumun iyileşmesine müdahale eder gibi gözüküyorlar. Ancak gerçekte etmiyorlar. Yasal düzenlemeleri kısmen yapıyorlar. Ancak yasanın uygulanmasını yeterince denetlemiyorlar, hatta göz yumuyorlar.

Bu anlamda siyaset ile KOBİ temsilcileri arasında sanki zımnî bir mutabakat var. Çünkü KOBİ’ler ve onun mesleki temsilcileri siyaset alanını da kuşatmış durumda ve bu bir tür alışverişe tekabül ediyor.

Gelme üstüme, gelirim üstüne gibi...

Sosyal alanda insani ölçülere sahip olamayan bir ülkede, insan hak ve özgürlükleri merkezli bir demokrasi gelişebilir mi?

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Öğrenci evleri yahut KOBİ’lerin denetimi...

Mustafa Paçal 14.11.2013

Başbakanların siyasi ve toplumsal sorumluluğu oldukça yüksek olmalı mı?

Mesela toplum içindeki her türden farklılıkları barış içinde birarada yaşatmak, azınlık da olsa farklı olanların hak ve özgürlüklerini çoğunluğa karşı korumak gibi öncelikli sorumlulukları olmalı mı?

Bu sorulara kimse hayır diyemez.

Ama bizim başbakan bu türden sorumluluklarının pek farkında olamıyor.

Son olarak Başbakan, öğrenci evlerinde kızlı erkekli kalınmasını diline doladı. Hem de daha Meclis'te kimi kadın milletvekillerinin türbanla oturlarına katılmasının toplumda yarattığı **"haklara saygı"** havası sürmekteyken, bunları söyleyiverdi ve Meclis'e türbanla girilmesinin yarattığı bu demokratik havayı ânında dağıtıverdi.

Bizim başbakan sanki **"tek adam sendromu"** yaşıyor, ucunun nereye gideceğini fazlaca hesap etmeden hemen her konuda kendince **"racon"** kesiyor.

Tüm bunları yaparken yeri geldiğinde anayasayı, gelmediğinde de dinî ölçüleri referans olarak kullanıyor. Başbakan'ın etrafındakiler ise kâh yeri geliyor Bülent Arınç gibi tepki gösteriyor, kâh Başbakan'ın söylediklerini onaylıyorlar veya kılıf bulmak için akla karayı seçiyorlar. Ama nafile, işe yaramıyor.

Bazen de, bir din uleması olduğu iddia edilen **Hayrettin Karaman** adlı kişiler de bu ortamları fırsat bilerek **"İslam'ı temel referans alan bir demokratik düzeni"** çare olarak gördüğünü söylüyor, yetmiyor **"çoğunluğun inançları için azınlığın inançlarından vazgeçmesini, yoksa mahalle baskısının, değerleri çiğnemenin çoğunluğun hakkı olacağını"** tehditkâr biçimde savuruyor.

Bizde, modern zamanların toplumsal yönetim biçimi olan demokrasinin, din referanslı olanının da, olacağını bu vesileyle anlamış oluyoruz.

Oysaki biz, din kurallarına dayalı bir toplumsal yönetim yöntemi olamayacağını, tarihte bedeli acı şekilde ödendiği için, onun yerine laik demokrasinin konulduğunu biliyorduk.

Konuya dönecek olursak...

Bu ülkede öğrenci evlerini sorun hâline getirerek, özel hayatın korunması gibi en temel insanlık hakkının ihlal edilmesini hiçe sayan bir başbakanın gündeminde, aslında gençlerin bilinen onca sosyal sorunları olmalıydı.

Kalitesiz eğitim, işsizlik ve sosyal sorunlar gibi.

Sosyal verileri açısından, kendisi gelişmekte olsa bile gelişmemiş ülkeler kategorisinde bulunan Türkiye, eğitim kalitesi bakımından 33 OECD ülkesi arasında sondan üçüncü bulunurken, eğitim bütçesinin son on yılda üçe katlanmasıyla övünen hükümetin, eğitim kalitesinin artırılması için yapısal yatırımlarda geride kalması ortada iken ve eğitim sorunu gündeme bile getirilmiyor.

İşsizlik en çok gençlerin arasında yaygın olan bir sosyo-ekonomik sorun.

Gençler arasında işsizliğin yüzde 20'lerin üzerinde olduğu bilinirken, hâlen mesleki eğitim, endüstri ve istihdam arasında, sonuçlarının işsizliği azaltmasına yarayan bir ilerleme sağlamamışken, yaşları 16 ile 35 arasında istihdam edilen gençlerin ise çalışırken yaşadıkları sosyal sorunlar; kayıtsız, kuralsız ve sosyal güvencelerden yoksun çalışma koşullarını düzeltmek, nedense Başbakan'ın gündemine bir türlü girmezken, acaba öğrenci evlerine kamuoyunun ilgisini çekmeyi, bu sorunları maskeleyerek için mi yapmış olduğu insanın aklına gelmiyor değil.

KOBİ'lerin birer sosyal sorun alanı olduğunu bundan önceki yazımda yazmıştım.

Bu nedenle; Sayın Başbakan öğrenci evleri için “**ahlaka aykırı**” şeyler oluyor diyeceği yerde, esas ahlaksızlığın, vicdansızlığın ve yasa tanımazlığın kol gezdiği KOBİ'leri denetleyerek gereğini yapsa, başbakan olarak gençlere karşı ahlaki sorumluluğunu daha fazla yerine getirmiş olur.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özel dersaneler...

Mustafa Paçal 21.11.2013

Hükümetin özel dersanelerin kapatılması yönünde hazırlamış olduğu bir kanun tasarısı üzerinden, eğitim sorunu gibi yaşamsal bir sorunumuzun, kamuoyu gündemine bu şekilde gelmesi, konunun önemini düşürmüştü oldu.

Ayrıca bu konunun hükümet ve Cemaat arasında bir husumet veya rekabet konusu olacak bir düzeye indirgenmesi bence hiç yerinde olmadı.

Hepimiz biliyoruz ki, eğitim meselemiz bir memleket meselesi büyüklüğünde ve bu sorun dünden devraldığımız, bugün ise hâlen çözemediğimiz bir sorunumuz olarak karşımızda duruyor.

Türkiye, OECD ülkeleri arasında yapılan PISA eğitim ölçümlerinde 33 ülke arasında sondan üçüncü durumda bulunuyor.

Kabul edilebilir bir şey değil bu...

Eğitimde geri kalmamızın pek çok nedeni var. Ancak bu nedenlerin en önemlisinin bölgeler ve okullar arası kalite ve fırsat farkı olduğu bilinmektedir.

Burada, eğitimde fırsat eşitliği, daha çok öne çıkan bir sorunumuz...

Diğer yandan derslik ve öğretmen açığı ile eğitim materyallerinin yetersizliği sorunları hâlen giderilmiş değil.

Hükümet fiziki ve teknik yetersizliklerin giderilmesi için cari harcamalarında son on yılda birkaç kat önemli artış sağladı.

Hükümet bu türden yetersizliklerin üstesinden de gelebilir de, yani hükümet eğitimde her bakımdan fiziki ve teknik altyapıyı eksiksiz sağlamış olabilir de, bunu önemli de görüyorum.

Ancak bu, eğitim sorununun bir yanını kotarmak anlamına gelir.

Çünkü eğitimde en önemli sorunumuz eğitim ve eğitimci kalitesi sorunumuzdur.

Gerek eğitim müfredatındaki ideolojik içerik, gerekse eğitimcilerin eğitimi sorunu, eğitimde yapısal sorunların başında bulunuyor.

Bu sorunumuzun ne boyutlarda olduğunu bilim, kültür ve sanat alanında bulunduğumuz durum sanki de özetliyor.

Özel dershanelerin kapatılması ve özel okullara dönüştürülmesi tartışmalarına baktığımda özetle şöyle görüyorum.

Özel dershaneler 1984 yılında çıkan bir kanunla yasallaşmış...

Bu gelişme üzerine süren tartışmalar sonucunda diktatör Evren özel dershaneleri kapatmış, bir yıl sonra Özal hükümeti yeniden açarak bugüne kadar gelinmiştir.

Özel dershaneler, eğitimde öğrenciler arasında fırsat eşitliğinden kaynaklanan farkların en aza indirilmesi gibi bir ihtiyacı karşılamak için ortaya çıkmış ve kendi içinde bir eğitim sektörü durumuna gelmiş kurumlardır.

Daha çok sosyo-ekonomik durumu zorda olan ailelerin çocuklarına, özellikle üniversiteye girişte yardımcı bir işlev gören özel dershanelerin, ilköğretim ve lise eğitimlerinin kalitesi yükseltilmediği, bölgeler arası eğitimde fırsat eşitliği dengelenmediği sürece kapatılmasının eğitim sorunu için bence hiçbir anlamı olmayacaktır.

Kaldı ki, bu sorunu siyasi alana çekerek esas olan çarpık eğitim sistemi sorununu maskeleyenin ise kimseye bir fayda sağlaması söz konusu bile değildir.

Ayrıca özel dershanelerin özel okula dönüştürülmesi önerisinin ise hiçbir pratik karşılığı bulunmamaktadır.

Mevcut özel okulların yaklaşık yüzde 60 doluluk oranıyla çalıştığını düşündüğümüzde, konunun daha iyi anlaşılacağını umuyorum.

Özel dershaneler için yapılacaksa, yaralanmak isteyen öğrencilere daha uygun bir fiyat oluşturulması veya çeşitli teşviklerle yararlanma oranlarının artırılması, bence daha yerinde bir öneri olur.

Son olarak hükümet sözcüsü Sayın Bülent Arınç, bu sorunun taraflar arasında yapılacak olan görüşmelerle çözüleceğini açıkladı.

Bu konunun taraflar arasında sağlanacak bir mutabakatla çözülmesini temenni ederim.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çocuklar için...

Mustafa Paçal 28.11.2013

Türkiye'nin çocukları üzerine konuşulacak çok konu ve sorunlar var.

Ancak yüreğimi en çok **doğum sonrası bebek ölümleri** sızlatır.

Türkiye'de doğumdan sonraki ilk bir yıl içindeki bebek ölümleri, yıllık, her bin bebekte 5,3'tür.

Türkiye, bu hâliyle 186 ülke arasında 133. sırada bulunmaktadır.

Dünyada en fazla bebek ölümleri binde 66,6 ile **Afganistan**'da, en düşük ise 1,9 ile **İzlanda** ve **Singapur**'da olmaktadır.

AB ortalaması ise binde 2 civarında bulunmaktadır.

Çocuk sorunlarıyla ilgili duruma baktığımızda ise.

Çocuklara ilişkin küresel göstergeler, bizi bebek ölümlerinden daha da sorunlu bir tablo ile karşı karşıya bırakıyor.

Savaşlar, iklim değişikliğine bağlı çevre sorunları, yoksulluk, göç ve ekonomik kriz gibi sorunların sosyal sonuçlarına bakıldığında en fazla bedel ödeyenlerin başında çocukları ve tabii kadınları da görüyoruz.

Hemen burnumuzun dibindeki **Suriye**'de, sürmekte olan **iç savaşta ölen yüz elli bin insanın en az dörtte birini maalesef çocuk ölümleri oluşturuyor.**

Ekonomik kriz, yoksullaşma ve göç bağlamında soruna baktığımızda ise yine çocukları ve yanı sıra kadınları en mağdur olanların başında bulursunuz.

Ülkemizde ise Kürt sorununun yarattığı savaş ortamının doğal sonucu olarak ortaya çıkan bölgesel yoksulluk ve göç sorununun en çok bedelini, canları ve kanları ile yine bizim çocuklarımız ödemiş oldu.

Bugün gerek bölgeler arası gelişmişlik farkı olsun ve gerekse yoksulluk, işsizlik sorunu olsun Kürt illeri ve benzer diğer illerimiz, ortak kaderi paylaşmakta ve ağır sosyal bedeller ödemektedirler.

Bu ödenen sosyal bedellerden biri ve en önemlisi de **çocuk işçiliği** sorundur.

Genel olarak yoksulluğa bağlı nedenlerle ortaya çıkan çocuk işçiliğinin, ülkemizde geçmiş yıllara göre nispeten azaldığını söylesek bile, 6-16 yaş grubunda bulunan yaklaşık on yedi milyon çocuğun yüzde 6'sının ekonomik bir faaliyet içinde olduğunu görüyoruz.

Bunun anlamı, bir milyondan fazla çocuk çalışıyor demektir.

Bu çalışan çocukların neredeyse yarısı tarım sektöründe çalışmaktadır.

Özellikle mevsimlik gezici işçi olarak çalışan bu çocukların eğitim ve sağlık sorunları en başta bilinen sorunları oluşturmaktadır.

Çocuklar için bir diğer çalışma alanı ise KOBİ'ler. Özellikle montaja dayalı sanayi işletmelerinde istihdam edilen bu çocuklar da her türlü sosyal haktan mahrum durumda bulunmaktadır.

Türkiye, çocuk işçiliğinin önlenmesi için **BM Çocuk Hakları Sözleşmesi**'ni kabul etmesinin yanı sıra, **ILO**'nun 138 sayılı **"Asgari Yaş Sözleşmesi"** ile 182 sayılı **"Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Önlenmesi Sözleşmesi"**ni kabul ederek yasal ve hukuki bir altyapıya sahip olmasına rağmen, bu alanda yoğun bir idari ve kamu denetimi sorunu yaşamaktadır.

Dünyada ise çocuk işçiliği, ILO araştırmalarına göre, 5-14 yaş grubunda iki yüz elli milyon çalışan çocuğun bulunduğunu ve 12-17 yaş grubunda ise iki yüz seksen üç milyon çocuğun çalıştıkları için okula gidemediğini ortaya koymaktadır.

Özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde sık rastlanan çocuk işçiliğinin önlenmesi için BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni (ÇHS), Türkiye dâhil dünyada 193 ülke imzalamış olduğu hâlde sorunun önüne henüz geçilebilmiş değildir.

Bilindiği üzere 20 Kasım 1989 tarihi, BM Genel Kurulu'nun, ÇHS'yi kabul ettiği tarihtir. Bu gün, **Dünya Çocuk Hakları Günü** olarak, çeşitli etkinliklerle anılır.

Bizde de geçtiğimiz hafta bu gün anıldı.

Bu günlerin sadece anma günleri olmanın yanı sıra, sorunun çözümü için eylem günleri de olması oldukça önemli gözüküyor.

Yani bu iş çocuk oyuncağı değil...

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

KOBİ'ler ve sosyal inovasyon

Mustafa Paçal 05.12.2013

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için, demokratikleşme sorunu kadar bir diğer önemli sorun da "**işleyen bir piyasa ekonomisi**" ile rekabetçi dünya ekonomisinden, nüfusuyla orantılı olarak pay alması konusudur.

Günümüzde ekonomilerin henüz daha kriz süreçlerinden çıkamadığına baktığımızda bunun ne denli zor olduğunu da görmek gerekiyor.

KOBİ'ler işte bu zorlu rekabet koşulları içinde iş yapma biçimi ve üretimdeki kimi esneklikleri nedeniyle, ekonomilerin rekabetinin ve büyümelerinin de en etkili gücünü oluşturmaktadır.

Zira Soğuk Savaş sonrası değişimlerin en fazla olduğu alan üretim ve ekonomi alanı oldu.

Üretim teknolojileri tamamen değişti.

Üretimde esnek ve bilgisayar destekli bir teknolojiye geçildi. Rekabetin zorlaması nedeniyle tasarım ile üretim arasındaki zaman aralığı oldukça kısaldı. Verimli ve inovatif çalışma biçimleri gelişti.

Ekonomiler gittikçe dışa açıldı. Kapalı olduğu bilinen ekonomiler bile dolaylı olarak dışa açıldı, açılmak zorunda kaldı. Devletler özelleştirmeler yoluyla dünyada mal üretiminden neredeyse tamamen çıktılar. Çoğu hizmet sektöründe ise ya çıktılar ya da çıkmaya hazırlanıyorlar.

Bunun anlamı üretim, ticaret ve ekonomi artık açık piyasalar üzerinden yürüyecek demektir.

KOBİ'ler işte bu yeni ekonomilerin, yeni işletmeleri olarak ortaya çıktılar.

Bugün dünyada her ekonominin en etkili gücünü KOBİ'ler oluşturuyor.

Her ekonomi içinde en fazla işletme sayısını, en fazla istihdamı, en fazla ihracatı ve ithalatı KOBİ'ler sağlıyor. Yani aslında dünya ekonomisi bir **"KOBİ ekonomisi"** durumunda bulunuyor.

KOBİ'lerin doğal olarak ekonomi dışı alanlarda da etkileri görülüyor. Her ülkenin siyasetini KOBİ'lerin temsilcileri yakından etkiliyor ve karar verici siyasi rolleri üstleniyorlar. Bu siyasi güç onlara, devletin kendi üzerlerindeki her türden denetiminin sınırlandırılması olanağı veriyor.

Türkiye için de KOBİ'lerin konumu farklı gözüküyor.

Türkiye'de yaklaşık iki buçuk milyon işletmenin yüzde 98'ini KOBİ'ler oluşturuyor. KOBİ'ler istihdamın yüzde 78'ini, toplam katma değerin yüzde 55'ini, toplam satışın yüzde 66'sını, yatırımların yüzde 50'sini, ihracatın ise yüzde 60'ını karşılıyor.

Karşılıyor karşılıyor olmasına ama, kamuya, çevreye ve çalışanlara karşı olmak üzere Türkiye'nin sosyal sorunlarının da yüzde yüzü KOBİ'lerde meydana geliyor.

Genel olarak baktığımızda KOBİ'lerde yaygın olarak yaşanan sosyal sorunları şöyle görüyoruz.

Usulüne uygun vergi ödememek, sınırlı sayıda sigortalı işçi çalıştırma veya sigortasız çalıştırma, işyeri standartlarının yasal ölçülere uygun olmaması, iş yasalarına aykırı çalıştırmanın yaygın olması ve örneğin haftalık yasal çalışma saati olan 45 saat kuralına uyulmaması (kualsız çalıştırma), özellikle iş güvenliği ve iş sağlığı konusunda yasal ve teknik ölçülere göre gerekli olan önlemlerin alınmaması, çalışanların sendikal haklarına saygılı davranmama, çevre ile uyumlu üretim sorunu ve işyeri atıklarının yaratmış olduğu çevre tahribatı ayrı bir sosyal sorumsuzluk örneklerini oluşturmakta.

KOBİ'lerin sosyal sorumluluk alanında bu durumu sürdürülebilir değildir.

Çünkü sosyal sorumluluklarını yerine tam olarak getirmenin bedelini sadece KOBİ çalışanları değil aynı zamanda bir toplum olarak birlikte ödemiş oluyoruz.

Ayrıca KOBİ'lerin bu sosyal olumsuz durumlarını olabilecek en kısa zamanda iyileştiremezlerse, küresel rekabette de ticari olarak zarar göreceklarını bilmeleri gerekir.

Çünkü küresel rekabet artık sadece kalite, fiyat ve zamanında teslim üzerinden yapılmıyor. Çevre, emek ve kamuya karşı sorumlu olan ülkeler ve şirketler küresel rekabette öne geçiyor.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Asgari ücret...

Mustafa Paçal 12.12.2013

1 Ocak 2014 tarihinde yürürlüğe girecek olan yeni asgari ücrete ne kadar zam yapılacağı, geçen günlerde Asgari Ücret Komisyonu'nda görüşülmeye başlandı.

Bu ayın son haftasında ise, muhtemelen yeni asgari ücret açıklanarak yürürlüğe girecek.

Asgari ücret konusunda, önceki yıllarda olduğu gibi, bu yıl da sosyal taraflar ve kamuoyu, işin daha çok artış oranını ve “geçim” için yeterli olup olmadığı yanını konuşuyor ve tartışıyor olacak.

Kuşkusuz asgari ücretin artış oranı, satın alma gücü, vergilendirme yanı ve hangi sosyoekonomik kriterlere göre belirlenmesi önemsiz konular değil, ancak bir yanıyla bu tartışmalar ve itirazlar eksik kalıyor.

Neden mi?

Türkiye’de Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına göre 12 milyon civarında işçi çalışıyor.

Bu işçilerin yaklaşık yüzde 5’i sendikal haklarını kullanabiliyor.

Konuya böyle baktığımızda asgari ücret konusu yaklaşık 11,5 milyon işçiyi ilgilendiriyor.

Diğer bir ifade ile söyleyecek olursak asgari ücret toplam nüfusun neredeyse yarısına yakın için yaşamsal önemde bir toplumsal ve ekonomik araç konumunda bulunuyor.

Şimdi 11,5 milyon işçiyi, nüfusun neredeyse yarısını ilgilendiren, çalışma hayatı ve işçiler için bu kadar yaşamsal olan bir ücret, yasa gereği bir komisyon tarafından belirlenerek yürürlüğe giriyor.

Öncelikle bu komisyon, yapısı itibarı ile temsil hakkaniyeti sağlanmış, demokratik bir komisyon değildir.

İşçileri sadece Türk-İş temsil ediyor, oysaki komisyonda Hak-İş ve DİSK de temsil edilmeli.

İşverenler TİSK tarafından temsil ediliyor. Çünkü işverenler tek çatı altında örgütlenmiş durumdalar.

Ve hükümet tarafı Çalışma Bakanlığı tarafından komisyonda temsil ediliyor.

Bir diğer ifade ile komisyon yapısını değerlendirecek olursak bir işçi, iki işveren tarafı komisyonda temsil ediliyor.

Bu komisyon 11,5 milyon işçi adına oy çokluğu ile karar vererek yeni asgari ücreti yürürlüğe koyabiliyor.

Komisyon bugüne kadar ağırlıkta işveren ve hükümet tarafının ortak oyları ile karar alarak, asgari ücretleri tespit ederek uygulamaya koydu.

Yani iki işveren tarafının oylarıyla yeni asgari ücretleri belirledi.

Günümüzde asgari ücretin, —işçiler için en az değil en yaşamsal ücret olduğu hâlde—, hiçbir şekilde toplu pazarlık konusu yapılmadan ve komisyonda ise işin şeklen müzakeresi yapılarak tespit edilmesi, artık kabul edilemez bir hâl aldı.

Bugüne kadar demokratik katılım ve sendikal hakları kullanmaktan mahrum bırakılmış bir asgari ücret tespitinin sonuçları, ne işçileri ve ne de sendikaları memnun edebildi.

Bu durumun demokratik şekilde düzeltilmesi için;

1. Asgari Ücret Komisyonu'na Türk-İş'in dışında Hak-İş ve DİSK de katılmalıdır. Ancak komisyonda işçi ve işveren temsili eşitlenmelidir.

2. Hükümet tarafı komisyonda kolaylaştırıcı bir rol oynamalı, taraf olmaktan çıkmalıdır.

3. İşveren tarafı ile işçi tarafı temsilcileri yapılan toplu pazarlıklar sonucunda bir uzlaşma sağlayamazlarsa, işçi tarafı bu nedenle süreli genel grev veya genel eylem gibi çağrılar yapabilmelidir.

Böylece, asgari ücretin belirlenmesinde sendikal hakların kullanımına kapalı olan bu alanın, toplu pazarlık ve genel grev gibi hakların sendikalar tarafından özgürce kullanılmasının önü açılmalıdır.

Böyle bir yöntemle belirlenecek asgari ücret, sonuçları itibarı ile çalışanların beklentilerini karşılaması bakımından daha doğru bir seçenek olacaktır.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ev eksenli çalışma...

Mustafa Paçal 19.12.2013

İşin, işyeri dışında, işi görecekt olanın evinde görülmesine ev eksenli çalışma deniyor. Ev eksenli çalışmalar günümüzde, elişlerinden tekstile, gıdadan oyuncağa, paketlemeden araç gereçlere, makinelere parça üretimine, elektrik malzemeleri üretimine kadar akla gelebilecek her alanda gerçekleştirilmektedir.

Ev eksenli çalışma iki grupta yapılmaktadır.

Bunlardan biri, kendileri için üretim yaparak ürettiklerini kendi adlarına pazara sunan; diğeri ise, başkasına bağımlı olarak ücret karşılığında üretim yapan gruplardır.

İletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler sonucu bugün sadece vasıfsız el emeği şeklinde değil, vasıflı, teknoloji kullanarak evde çalışanlar da bulunmaktadır.

Ev eksenli çalışanlar bugün hem Sosyal Sigorta ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'ndan hem de İş Kanunu'ndan "eylemli" olarak yararlanamamaktadırlar.

Bunda, bağımlı ev eksenli çalışanların işçi statüsünde kabul edilmemeleri kadar, işin niteliğinden kaynaklanan güçlükler nedeniyle ev eksenli çalışanlara yönelik özel düzenlemelere gidilmemesinin de rolü olduğu bilinmektedir.

Bu durum ev eksenli çalışmaların yasal standartların tamamen dışında kayıt dışı olarak sürdürülmesini kolaylaştırmaktadır.

Öncelikle bağımlı ev eksenli çalışanların işçi statüsünde çalışanlar olduğunun tartışmasız benimsenmesi gerekmektedir.

Örneğin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın gündeminde ev eksenli çalışan işçilerin sorunları hiç yer almamış, hâlâ da almamaktadır. Kayıt dışı istihdamla mücadelede, bağımlı ev eksenli çalışan işçiler hiç dikkate alınmamakta ve ev eksenli çalışanlar sendikaların genel olarak ilgi alanlarına girmemektedir.

Bu aşamada yapılacak olan, ev eksenli çalışanların öz güçlerine güvenerek görünürlüklerini sağlamaya çalışmak olacaktır.

Ev eksenli çalışanlar görünürlüklerini verdikleri sabırlı ve inatçı bir mücadele sonucunda önce home-net/ Türkiye çalışmaları ile başlayan örgütlenme süreçlerini 10 Kasım 2009 tarihinde Ev-Ek-Sen ile kendi sendikalarını kurarak sürdürmeye çalışıyorlar.

Ancak bu sendika hakkında yasal ölçülere uymadığı nedeniyle açılan kapatma davası hâlen devam etmektedir.

Türkiye tarafından kabul edilmiş olmamasına karşın, ev eksenli çalışanlar için Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından 177 sayılı Evde Çalışma Sözleşmesi ve bu sözleşmeye ilişkin 184 sayılı Evde Çalışma Tavsiye Kararı kabul edilmiştir.

Bu sözleşmeye göre, ev eksenli çalışanların diğer çalışanlarla eşit muamele görmesi, eşit ücretten, sosyal güvenlik, iş sağlığı ve güvenliğinden yararlanması ve bazı riskli maddelerin kullanılmasının önlenmesi, çalışanların ve çalıştıranların kayıt altına alınması, iş denetiminin yapılabilmesi için gereken önlemlerin alınması, ücretli izinlerden, resmî tatil haklarından, ücretli hastalık izninden yararlanabilmesinin sağlanması gerekmektedir.

Avrupa Birliği üyeleri dâhil bazı ülkelerde, ev eksenli çalışanlar için özel yasaların düzenlendiği (Almanya, İtalya, Hollanda, Japonya vb.) bazılarında, sınırlı düzenlemelerin bulunduğu (Fransa, İspanya, Çek, Bolivya, Şili vb.). bazılarında ise, evde çalışma için geçerli hükümlere farklı ölçülerde yer verilmiştir.

Artık, neo-liberal küresel rekabetin yarattığı düşük maliyet endişesiyle, çalışma standartlarının tümüyle altında kalan koşullarda çalıştırılan ev eksenli çalışanların, kayıt dışılığın da gerisine giden bu durumlarının görülmesi ve uygun ülke politikasının belirlenmesi zamanı çoktan gelmiş ve geçmektedir.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Araştırma görevlileri YÖK kışkacında...

Mustafa Paçal 26.12.2013

YÖK 1998 yılından beri, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 35. maddesine göre, yeni üniversitelerin öğretim üyesi ihtiyacını karşılamak için, yurtdışında belirlenen bazı üniversitelere, yüksek lisans ve doktora yapmak amacıyla, üniversitelerin araştırma görevlilerini "**mecburi hizmet senetleri**" imzalatarak göndermektedir.

Yaşam düzenlerini alt üst edilerek sosyo-ekonomik sıkıntılar çekme pahasına büyük şehirlere gitmek zorunda bırakılan araştırma görevlileri, buralarda bulabildikleri danışman öğretim üyeleri ile yüksek lisans ve doktora çalışmalarına başlamaktadırlar.

Bu arada büyük üniversitelerde mevcut şartları uygun görmediği için çok sayıda araştırma görevlisi ayrılmış olduğundan, kadro nakli ile yeni gelen araştırma görevlileri bölümdeki gerek eğitim faaliyetleri gerekse bölüm tarafından verilen diğer görevleri üstlenmek hem de yüksek lisans ve doktora çalışmaları ile uğraşmaktadırlar.

Bu özveri her yıl üniversitelere verilen faaliyet raporlarına da yansımıştır.

Hem mecburi hizmet zorunluluğu bulunan hem de bölümde verilen görevleri yapmaya çalışan, ders ve laboratuvar uygulamalarına giren araştırma görevlilerinin tek gelirleri aylık ücretleridir. Bunun dışında başkaca yan menfaatleri bulunmamaktadır.

YÖK talimatı ile 35. Madde kapsamında mecburi hizmet senetleri imzalamak zorunda kalan araştırma görevlileri, bunu kabul etmemeleri durumunda sözleşmeleri uzatılmayarak görevlerine son verilmektedir.

Ancak üniversite yönetimlerine yakın olan, referansları olan kimseler ise bu zorlamaya tabi tutulmadan ve mecburi hizmet senetleri imzalamadan doktoralarını sürdürebilmişlerdir.

Buna ek olarak 2006 yılında çıkarılan 5535 sayılı Bazı Kamu Alacaklarının Tahsil ve Terkine İlişkin Kanun ile lisansüstü eğitim sonrası dönmeyen araştırmacıların tazminat gibi zorunlulukları yasa ile makul seviyelere indirilmiştir.

Ancak lisansüstü eğitimlerini tamamlayamayan, eğitimleri sırasında istifa etmek durumunda kalan veya gönderildiği üniversiteye geri dönüp başka bir kurum veya üniversiteye geçmek isteyen 35. madde kapsamındaki araştırma görevlilerine binlerce liraya varan tazminat ödemesi önlerine konulmuştur.

Tazminat hesaplamasında hak edilmesine rağmen yurtdışı maaşlarına devlet tarafından kesilen vergi ve diğer ödemeler eklenmiş, bunlar yüzde 50 ceza ile artırılmış ve bu miktara çok yüksek fahiş yıllık faizler uygulanmıştır. Böylece eline aylık 2000 TL civarında ir meblağ geçen bir araştırma görevlisi, maaşını hak etmesine rağmen beş yıl için yaklaşık 150.000 TL tazminat ödemesi ile karşı karşıya kalmıştır. Bu arada başka bir devlet üniversitesi veya kamu kurumlarında mecburi hizmetlerini tamamlama imkânı verilmemesi, kurumlar veya üniversiteler arası geçişlerde çok büyük engeller çıkarılmıştır.

Üniversite yönetimleri aldıkları maaşları geri ödemeye çalışan akademisyenlere istedikleri şekilde çok yüksek gecikme faizleri ve ödeme şartları ileri sürerek sorun çıkarmaktadırlar. Örneğin yüzde 9 civarı olan yasal gecikme faizini yüzde 30- yüzde 50 arasında uygulayan üniversiteler mevcuttur.

Ayrıca mecburi hizmetini tamamlamadan ayrılan akademisyenlerin başka hiçbir üniversite de görev alamayacağı belirtilmektedir.

Bu nedenle acilen, araştırma görevlilerinin mecburi hizmetleri kaldırılmalıdır. Eşi ve kendisi farklı üniversitede olanlara seçim hakkı tanınmalıdır.

Ayrıca lisansüstü eğitimlerini tamamlamadan atılan veya doktorasını bitirip mecburi hizmeti olan üniversitelere dönecek veya dönmüş olan araştırma görevlileri ve akademisyenlerin sorunlarının çözülmesi, ülkemizin akademik hayatının gelişmesine ve üniversitelerin demokratikleşmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Asimetrik devlet...

Mustafa Paçal 03.01.2014

Demokratikleşme süreci tümünden durmuş vaziyette, yeni anayasayı yapamıyoruz, AB süreci "**olsa da olur, olmasa da**" modunda duruyor.

Kürt sorununun çözümünde sonuç alıcı adımların oldukça uzağında bulunuyoruz. Ortadoğu siyasetinde "**yalnız efe**" durumumuz devam ediyor.

ABD ilişkileri genel olarak donuk seyrederken, Başbakan'ın operasyon nedeniyle büyükelçiyi hedef alması işin tuzu biberi oldu.

"**Geleneksel Türk devletinin**" kadim sorunları olan Kıbrıs sorunu ve Ermenistan'la ilişkilerde bir türlü ilerleme sağlanamıyor.

Diğer yandan operasyonun ekonomiye çıkardığı on beş günlük fatura oldukça kabarık gözüküyor. Bunun anlamı 2014 yılı üzerine aldığı bu mali yük, sosyo-ekonomik açıdan daha da zor bir yıl olacak demektir.

Türkiye'nin genel durumu böyle gözüküyor.

Kendi içine doğru kapanan, yalnızlık sendromu ile baş başa kalmış bir ülke görünümündeyiz.

Evet, Gezi olaylarıyla birlikte içe doğru zaten kapanıyorduk, 17 Aralık operasyonu ile daha da hızla içe kapanmaya başladık.

Dershanelerle başlayan AK Parti, Cemaat gerginliği 17 Aralık operasyonu ile devlet içinde sürmekte olan "**muktedirlik**" savaşının ateşini iyice artırmış oldu.

Konuyu şimdi biraz daha açalım.

Orta yerde bir yolsuzluk iddiası var ve yargının atmış olduğu somut adımlar ve bir de bu yapılanların "**hükümeti devirmeye**" yönelik uluslararası darbe girişimi olduğu iddiası var. Bu iddialarda yolsuzluğa ilişkin olanın delilleri ve tutuklanan kişiler var. Ancak hükümeti devirmeye yönelik iddianın delil veya delillerini henüz görmüş değiliz.

Başbakan bir illüzyonist gibi, herkesin dikkatini yolsuzlukların üzerinden "**hükümete darbe**" noktasına çekmeye çalışıyor.

İşi bununla bıraksa iyi, daha dün gibi sanki. 2010 yılı anayasa referandumu öncesinde yargı bağımsızlığı için HSYK'nın yapısını değiştirmenin kaçınılmaz olduğunu söylerken bugün "**hata yaptık**" noktasına gelmiş olması, peşinden Ergenekon ve Balyoz davalarının yargının kurduğu "**kumpas**" olabilir iddiasında bulunan başdanışman yorumu sonrası, bu davaların yeniden görülmesi için başlatılan kampanya, hükümetin bırakın demokratikleşme sürecini durdurmayı, şimdilerde geçmişte atmış olduğu demokratik adımlardan vazgeçme noktasına geldiği ve adeta darbecilerle işbirliğine doğru savrulduğunu söylersek hiç de haksızlık yapmış olmayız diye düşünmekteyim.

Bu Makyavelist siyasi yaklaşımın sonucu olarak, Türkiye hızlı bir şekilde yarı askerî bir rejime doğru sürüklenebilir.

Demek ki 2004 yılı ağustos ayı MGK toplantısında, devlet güvenliği için Cemaat'in varlığının tehdit olduğunu askerlerle birlikte kabul ederek imzalayan AK Parti hükümeti, her ne kadar "**bir şey yapmadık ama**" dese bile görünen o ki "**bin yıl**" sürmesi planlanan 28 Şubat sürecinin bir şekilde devam ettirilmesine destek sağlamış olarak gözüküyor.

"**Paralel devlet var**" iddiaları, savcıya "**Seninle daha işimiz var**" tehditleri ile "**Yargıyı kim denetleyecek**" türünden ortaya atılan akıllara ziyan çıkışların karşılığı, devlet içinde az da olsa bulunan denge ve denetleme sistemini tamamen etkisiz hâle getirmek ve Başbakan'ın "**tek adam**" pozisyonunu daha güçlendirmek diye anlaşılıyor.

Yeni anayasa ve AB üyeliği sürecinde çokça tartışılan devlette kuvvetler ayrılığı kuralı, "**millet iradesi**" yaklaşımı ile yok sayılarak, yasama, yürütme ve yargı bu anlayışla benim deniyor.

Bu sorunlu anlayış içeride tamamen bir kutuplaşma ve toplumsal gerilim oluşturuyor.

"**Beni devirmek istiyorlar**" paranoyasından bir an önce çıkarak, Kürt sorununun çözümü, yeni anayasa ve AB'ye tam üyelik yolunda gerekli olan adımların hızla atılmasını öneriyorum.

Herkese iyi seneler dilerim.

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Savaş ve seçim ekonomisi...

Mustafa Paçal 09.01.2014

800x600

Türkiye ekonomisi için 2014'ün bir seçim yılı olacağı çok önceden belliydi, ancak bir savaş yılı olacağı tahmin edilmiyordu. Ta ki Başbakan'ın 17 Aralık 2013 operasyonundan sonra Cemaat'e karşı istiklal savaşı başlatana kadar bu böyleydi. Şimdi bütün ekonomi dünyası bu yıl seçim handikabının yanı sıra Başbakan'ın başlattığı bu savaş riskini de, artık fiyatlamak zorunda kalacak.

Gerçi ekonomi yönetimi kaç dönemdir geçmiş dönemlerden oldukça farklı olarak, seçimleri etkilemek için “**seçim ekonomisi**” yöntemi izlemeyerek, bütçe disiplinine uygun tasarruflarda bulunuyorsa da, seçim yılları genel olarak ekonomi için negatif etki yaratması olağan riskli dönem olarak kabul görür.

Yalnız bu arada 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde de daha önceki seçimlerde olduğu gibi, çeşitli eşya, yakacak ve gıda maddeleri dağıtımının olabileceğini, yani bu verilen “**seçim rüşveti**” uygulamalarını seçim ekonomisi içinde saymazsak diye siz bunu düşünün.

Temennimiz o ki, gerek bu yıl ve gelecek yıl yapılacak seçimlerin ekonomi için yatırım, büyüme ve bütçe disiplini bakımından, hedefler üzerinde bir olumsuz etki yaratmasın ve siyasetin etkileri ekonomi üzerinde daha az hisselidir duruma gelebilsin.

Ancak öyle olmuyor ve siyasi alandaki gelişmeler hemen ekonomik göstergeleri değiştiriyor.

17 Aralık operasyonu ve buna bağlı siyasi gelişmeler, hem yılsonu ekonomik göstergeleri sarstı ve hem de 2014 ekonomisi için bu durum, kötü bir başlangıç oldu.

Borsa baş aşağı gitti. Borsaya kote şirketler yaklaşık yüzde 12 değer kaybetti. Bu durumun parasal büyüklüğü 60 milyar TL'nin üzerinde gözüküyor. Döviz kuru yukarıya doğru hareketle son bir ayda yüzde 8 artış sağlamış oldu. Bu gelişmelerin enflasyon üzerinde etkilerinin olacağını ve daha şimdiden 2014 enflasyonunun yüzde 8'lerin üzerinde gerçekleşeceği tahminleri yapılarak kendini göstermeye başladı bile...

Diğer yandan 2013 yılı ekonomik hedeflerinin tutmaması, örneğin yüzde 5 olarak tahmin edilen enflasyonun yüzde 7.40 olması, Merkez Bankası'nın 1.92'lik dolar kuru tahmininde oldukça ıskalaması, doların 2.20 TL seviyesine gelmesi ve son olarak yüzde 4 olarak öngörülen büyüme oranının gerçekleşmemesi, yüzde 3'ün biraz üzerinde kalacak olması 2014 yılı ekonomisi için fazlaca iyimser olunmaması, hatta Fed kararları, ABD ve AB ekonomilerinin artıya geçmesine rağmen oldukça temkinli olunması için yeterli işaretler olarak görülmeli diye düşünüyorum.

Ayrıca Türkiye ekonomisinin kırılgan olmasının başlıca nedeni cari açık olduğu için, her bakımdan daha fazla güven verici bir ülke olması herkes tarafından kabul gören bir gerçek, ancak siyasi alanda savaş tamtamlarının çaldığı, yargı sorunu olan ve ayrıca da işleyen bir piyasa ekonomisi olması bakımından sorunları olan bir ülke; kimse kusura bakmasın yabancı sermayeli yatırımcılar için bu durumun fazla cazibesi olamaz.

2002 seçimlerinden sonraki on bir yılda demokratikleşme ve ekonomik alanda yeterli olmasa da, önemli adımlar atıldı. Ülke kalkındı, itibarı her alanda yükseldi. AB ile müzakerelere bu nedenle başladık.

Bugün gelinen duruma bakar mısınız...

Devlet içinde yürütme ve yasama organları, yargı organını çalışamaz hâle getirmiş, devletin ne dengesi kalmış ne de denetlenmesi. Askerî vesayeti kaldırdık derken, vesayeti oluşturan darbecileri serbest bırakmanın yollarını arar duruma geldik. Ne olduğu bilinmeyen paralel devlete karşı Donkişotvari saldırılar devam ediyor. Komşuları bırak yedi düvelle kavgalı duruma gelmiş bir dış politika ısrarla sürdürülüyor. Tüm bunların ekonomiye tabii ki hayırlı etkileri olmaz.

2002'ye geri dönmüş durumdayız, meğerse yaşadıklarımız bir rüyaymış, uyandık.

mustafapacal34@gmail.com

Normal 0

21

false false false

TR X-NONE X-NONE

MicrosoftInternetExplorer4

<w:latentstyles deflockedstate="false" defpriority="99" defqformat="false" defse미hidden="true" defunhidewhenused="true" latentstylecount="267"> <w:lsdexception locked="false" name="Normal" priority="0" qformat="true" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="heading 1" priority="9" qformat="true" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="Title" priority="10" qformat="true" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="Subtitle" priority="11" qformat="true" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="Strong" priority="22" qformat="true" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="Emphasis" priority="20" qformat="true" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="Table Grid" priority="59" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="No Spacing" priority="1" qformat="true" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="Light Shading" priority="60" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="Light List" priority="61" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="Light Grid" priority="62" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="Medium Shading 1" priority="63" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="Medium Shading 2" priority="64" semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception

[illegible]

[illegible]

[illegible]

name="Intense Emphasis" priority="21" qformat="true" semihidden="false" unhidewhenused="false">
</w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="Subtle Reference" priority="31" qformat="true"
semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false"
name="Intense Reference" priority="32" qformat="true" semihidden="false" unhidewhenused="false">
</w:lsdexception> <w:lsdexception locked="false" name="Book Title" priority="33" qformat="true"
semihidden="false" unhidewhenused="false"> </w:lsdexception>

/* Style Definitions */ table.MsoNormalTable {mso-style-name:"Normal Tablo"; mso-tstyle-rowband-size:0;
mso-tstyle-colband-size:0; mso-style-noshow:yes; mso-style-priority:99; mso-style-parent:""; mso-padding-
alt:0cm 5.4pt 0cm 5.4pt; mso-para-margin:0cm; mso-para-margin-bottom:.0001pt; mso-pagination:widow-
orphan; font-size:10.0pt; font-family:"Times New Roman","serif";}

</w:latentstyles></p></p></p></p></p></p></p></p></p></p></p></div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kamu ihaleleri, yolsuzluk ve şeffaflık...

Mustafa Paçal 16.01.2014

2001-02 yılları ekonomik krizleri sonrası, kamuoyunda "**Kemal Derviş yasaları**" olarak bilinen ve 4 Ocak 2002'de TBMM'de kabul edilip 1 Ocak 2003'te yürürlüğe giren 4734 sayılı **Kamu İhale Yasası**'nda bu hükümet döneminde yapılan değişikliklerin sayısı 60'ı bulmuş durumda.

Yasa değişikliği yapılan maddelerin başında ise, yasadan muaf tutulacak kamu ihalelerinin belirtildiği "**3. Madde**" geliyor.

Bu sefer de, **Anadolu Ajansı**, **KİT'lerin** mal ve hizmet alımları, **enerji kurumlarının** yapacağı binalar, yasanın denetiminden çıkarılıyor.

Ayrıca, ihalelere şikâyet etme bedelini "**iki kat artıran**" yasa değişikliği, kamu ihale uzmanlığı için de kolaylaştırıcı düzenlemeler getiriyor. Artık, iki sınav ve üç yıllık fiili çalışmadan sonra "**Kamu İhale Uzmanı**" olunacak. Bir yıllığına kaldırılan değişikliğe göre, herhangi bir kamu kurumunda dört yıl çalışmış olan mimar veya mühendisler de artık uzman olabilecek.

Yasa tasarısı ile getirilmek istenen düzenlemede ise şikâyet bedellerine iki katı aşan oranlarda zamlar yapılacak. Buna göre ihalelere şikâyet etmek 3 bin TL'den başlayacak ve 12 bin TL'ye kadar çıkabilecek.

İhalelerde artık, Kamu İhale Kurulu tarafından verilen kararlarla ilgili olarak, mahkeme yerine Danıştay'a dava açılacak. Danıştay'ın yürütmenin durdurulması istemi hakkında verdiği kararların yanı sıra verdiği kararlar da kesin olacak. İhalelerde, Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuru yapılamayacak.

Diğer yandan, AB müzakereleri sürecinde olan bir ülke olarak, konuya ilişkin AB Komisyonu'nun 2013 yılı ilerleme raporuna baktığımızda, kamu ihaleleri konusunda hiç de parlak olmayan saptamalarla karşılaşıyoruz.

Birlikte rapora bir göz atalım:

"Ekonomik Kriterler, Üyelik Kriterlerinin Üstlenme Yeteneği, Fasıl 5: Kamu Alımları bölümü

Genel ilkeler bakımından, üç yıldan bu yana taslak halde bulunan Kamu Alımları Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı henüz kabul edilmemiştir. İstisnalar ve yerli ürün tercihleri konularının hâlâ ele alınması gerekmektedir. Uluslararası rekabete daha açık hale gelinmesine rağmen, yerli istekliler lehine fiyat avantajı sağlanması daha yaygın olarak kullanılmıştır. 2011 yılında toplam sözleşme bedelleri içinde yerli isteklilere fiyat avantajı sağlanması oranı %34 iken, 2012 yılında bu oran %41 olarak gerçekleşmiştir.

2011 yılında eşik değerin üzerinde yer alan sözleşmelerin %9'una yerli istekliler lehine fiyat avantajı uygulanırken, 2012 yılında bu oran %11 olmuştur. Yasal çerçevenin tutarlılığını sağlamak için, Kamu İhale Kanunu'nun kapsamının AB müktesebatı ile uyumlu hale getirilmesi gereklidir. (...)Türk kamu ihale mevzuatı ile AB müktesebatı arasındaki birtakım uyumsuzluklar devam etmektedir."

Raporun Sonuç bölümü ise şöyle:

"Kamu alımları konusunda sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Kurumlar yeterli idari kapasite ile çalışmaya devam etmektedir. Türkiye'nin takvime bağlı bir eylem planını da içeren uyum stratejisini kabul etmesi ve başta istisnalar, su, enerji, ulaştırma ve posta sektörlerinde faaliyet gösteren kuruluşların alımları ile imtiyazlar ve kamu-özel işbirliği konuları olmak üzere, mevzuatını daha da uyumlu hale getirmesi gerekmektedir. Şikâyetlerin incelenmesi sisteminin halen gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bu konudaki hazırlıklar nispeten ileri düzeydedir."

Siyaset, yolsuzluklar ve kamu ihaleleri gibi bu sarmalın bizim ülkemizdeki örnekleri hemen tüm dönemlerde karşımıza hazin sonuçlarla çıktı ve çıkmaya devam ediyor.

Dünya ölçeğinde yolsuzlukları izleme ve değerlendirme kuruluşu olan **Uluslararası Şeffaflık Örgütü (Transparency International)** 177 ülke arasında Türkiye'yi 53. sırada gösteriyor.

Bu durumun bundan başka uluslararası bir karşılığının olmaması bence normal...

mustafapacal34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)